

วิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหา
สังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทก่อนปี พ.ศ. 2519

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบท เป็นแนวหนึ่งของนวนิยายเชิงสังคมวิทยา (Sociological Novel) ใน Dictionary of World Literary Terms (Joseph Shipley, ed. 1970 : 217) ได้อธิบายความหมายและลักษณะของคำว่า "นวนิยายเชิงสังคมวิทยา" (Sociological Novel) เอาไว้ว่า ". . . นวนิยายเชิงสังคมวิทยา ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมในเวลาใดเวลาหนึ่ง และสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์. . ." (The sociological novel studies the effect of economic and social conditions at a given time and place upon human conduct . . .) ดังนั้น การศึกษานวนิยายในแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทนี้ ผู้วิจัยจะศึกษานวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และปัญหาต่าง ๆ ของสังคมชนบทไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวมการศึกษานวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติ (novel of soil) ด้วย ใน Dictionary of World Literary Terms, (Joseph Shepley, ed. 1970 : 218) ได้อธิบายความหมายและลักษณะของนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติ (novel of soil) เอาไว้ว่า "ในนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาตินั้น สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมิใช่เกิดจากระบบเศรษฐกิจที่มนุษย์ทำขึ้น แต่เป็นผลมาจากภัยธรรมชาติ เช่น พายุหิมะ ฝนแล้ง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจะเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ห่างไกลและค้ำความเจริญ" (In the novel of the soil the environment is not a man made economic system but the blizzard, drought, barren soil of some usually remote or primitive locality)

การแยกประเภทนวนิยายไทยในยุคที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีนักวิชาการทางวรรณกรรมได้แยกประเภทนวนิยายตามโครงเรื่องและเนื้อหาออกเป็นหลายประเภท เช่น

อุคม รุ่งเรืองศรี (2523 : 115-116) ได้สรุปการแบ่งประเภทนวนิยายไทยของ กุหลาบ มลลิกะมาส ซึ่งแบ่งออกเป็น 16 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทผู้ร้ายผู้ดี เช่น เสือดำ-เสือใบ ของ ป. อินทปาลิต หรือ เที้ยยวราตรี ของ ส. เนาวราช เป็นต้น
2. ประเภทคำเนินเรื่องด้วยจดหมาย เช่น รัตนาวดี และนิกกับทิม ของ ว.ณ. ประมวลมารค หรือ ในฝัน ของโรสลาเรน
3. ประเภทพัฒนาการอันเกิดจากการศึกษาชีวิต ทั้งนี้ตัวละครจะค่อย ๆ มีประสบการณ์มากขึ้นจนมีวุฒิภาวะและสามารถเข้าใจตนเอง เช่น น้ำเซาะทราย ของ กฤษณา อโศกสิน ฯ
4. ประเภทจิตวิทยาซึ่งเป็นเรื่องที่บุคคลมีความคับแค้นทางอารมณ์ ทำให้พฤติกรรมของตัวละครนั้นผิดไปจากแนวชีวิตปกติ เช่น จันคารา ของ อุษา เพลิงธรรม เป็นต้น
5. นวนิยายแนวสังคมโดยที่ตัวเองของเรื่องพยายามต่อสู้เพื่อแก้ไขความอยุติธรรมหรือความลำหลังของสังคม เช่น เมืองนิมิตร ของ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล นวรัตน์ รัชยา ของ สด กุระมะโรหิต และ ปิศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นต้น
6. นวนิยายแสดงข้อคิดโดยกำหนดตัวละครแสดงแนวความคิดนั้น ๆ เช่น การให้วิสูตร สุกลักษณ์ ณ อยุธยา ให้ความคิดว่า ความรักระหว่างผิวเหลืองกับผิวขาวไม่อาจเข้ากันได้
7. นวนิยายประเภทมีบุคคลจริงเป็นหุ่น ผู้แต่งอาจนำเอาเรื่องราวของบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริงมาดัดแปลงแต่งเติมขึ้น โดยที่ผู้อ่านอาจจะคะเนได้ว่าตัวละครในเรื่องนั้นอาจจะ

ตรงกับบุคคลใดในชีวิตจริง เช่น ตะวันตกดิน ของ กฤษณา อโศกสิน และ ทูตยะวิเศษ ของ บุญเหลือ ฯ

8. นวนิยายประเภทการเมือง ซึ่งจะเน้นเรื่องหลักการเมือง เช่น ไม้แดง ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และ คงเย็น ของ วิสิฐ เศษกุลุชร เป็นต้น

9. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เช่น ขุนศึก ของ ไม้ เมืองเดิม ผู้ชนะสิบทิศ ของ ยาขอบ และ ลุกหาส ของ รพีพร เป็นต้น

10. นวนิยายประเภทนักสืบ เช่น แพรดำ ของ หลวงสารานุกรมประพันธ์ ชุคนักสืบพราน ของ 4411 หรือ เรื่องของ แซน เข็ดพงษ์ เป็นต้น

11. นวนิยายประเภทวิทยาศาสตร์ เช่น เรื่อง ของ จันตรี ศิริบุญรอด หรือ งานของ อีรยุทธ บุญมี เป็นต้น

12. นวนิยายประเภทลูกทุ่งซึ่งตัวละครเป็นชาวชนบทและใช้ฉากชนบท กล่าวถึงชีวิตและสังคมของบุคคลเหล่านั้น เช่น รอยไถ หรือ ศาลเพียงตา ของ ไม้ เมืองเดิม และเรื่องสั้นชุด เจ้า ของ มนต์ จรรยารงค์ เป็นต้น

13. นวนิยายประเภทสงคราม เช่น เรื่องเกี่ยวกับสงครามเกาหลี ของ อิศรา อมันตกุล เรื่องของ ก้องหล้า สุโรโก และเรื่องของ สยมภู ทศพล เป็นต้น

14. นวนิยายประเภทเขขัน ซึ่งโดยมากเป็นผลงานของ ฮิวเมอริสต์ (อบ ไขยวสุ) นายรำคาญ (ประหยัด ศ. นาคะนาท) อ.ร.อ. (เอ๋อม รุจิษฐ์) และชุดสามเกลอ ของ ป. อินทรปาลิต เป็นต้น

15. นวนิยายประเภทผจญภัย เช่น ล่องไพร ของ น้อย อินทนนท์ (มาลัย ชูพินิจ) และเพชรพระอุมา ของ ทนตเห็น (จักรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ) เป็นต้น

16. นวนิยายประเภทความรัก เช่น บ้านทรายทอง ของ ก. สุรางคนางค์ งานของ กฤษณา อโศกสิน และงานของสุวรรณณี สุคนธา เป็นต้น

การแบ่งกลุ่มนวนิยายทั้ง 16 ประเภทข้างต้น นวนิยายลูกทุ่งหรือนวนิยายเกี่ยวกับ

ชนบทเป็นนวนิยายที่มีลักษณะใกล้เคียงที่สุดกับนวนิยายสะท้อนปัญหาสังคมชนบท ลักษณะของนวนิยายลูกทุ่งเป็นนวนิยายที่นักเขียนมุ่งเสนอภาพชีวิตของคนในชนบททั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ที่ชาวชนบทประสบอยู่ นวนิยายกลุ่มนี้กลายเป็นเรื่องได้รับความนิยม จากผู้อ่านอย่างมาก มีผู้นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์และบทละครโทรทัศน์หลายครั้ง เช่น เรื่อง แผลเก่า แสนแสบ เกวียนหัก รอยไถ ชายสามโบสถ์ ของ ไม้ เมืองเดิม เป็นต้น เนื้อเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะไม่ซับซ้อนและมักเสนอเรื่องราวตลอดจนปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา นวนิยายกลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญคือได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมท้องถิ่น ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาชาวไร่ และชาวบ้านทั่ว ๆ ไปในชนบทไทยได้อย่างชัดเจน

นักวิชาการทางวรรณกรรมหลายท่าน เรียกชื่อนวนิยายประเภทลูกทุ่งต่างกัน และมีคำอธิบายที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประทีป เหมือนนิล (2523 : 68-69) เรียกนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นว่า "นวนิยายลูกทุ่ง" และได้อธิบายความหมายว่า

. . . นวนิยายลูกทุ่งหรือนวนิยายเกี่ยวกับท้องถิ่น คือนวนิยายที่กล่าวถึงสภาพชีวิตการต่อสู้ของคนในชนบทหรือในท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญออกไป อาจเป็นการต่อสู้กับความอโคจรยาก แห้งแล้ง การต่อสู้กับภัยธรรมชาติ หรือการต่อสู้ระหว่างบุคคลในท้องถิ่นด้วยกันเอง ซึ่งอาจสังเกตได้จากเรื่องประเภทเคาบอยของตะวันตก หรือ เรื่อง "ทรัพย์สินในดิน" (The Good Earth) ที่ "สันตสิริ" แปลจากเรื่องของ Perl S. Buck เป็นต้น สำหรับนวนิยายไทยนั้น ผลงานของ ไม้ เมืองเดิม นับว่าเด่นชัดที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง แผลเก่า แสนแสบ เรือเพลงเรือเร่ รอยไถ ศาลเพียงตา หรือ โป๊ะล้ม เป็นต้น นอกจากนี้ ผลงานชุด "เข้" ของ มนต์ จรรย์รงค์ ชุด เสเพลบอยชาวไร่ ของ วรงค์ วงษ์สวรรค์ เรื่อง สร้อยทอง สาวชาวไร่ ลูกชาวนา ของ นิมิตร ภูมิदार เรื่อง ทุ่งมหาธราช ของ เรียมเอง หรือเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำตัน บุญทวี ก็ควรจัดอยู่ในนวนิยายประเภทนี้ได้ด้วย

ธวัช บุณโฑทก (2526 : 90-91) ให้อธิบายลักษณะของนวนิยายประเภทนี้ไว้ใกล้เคียงกับประทีป เหมือนนิล และเรียกนวนิยายแนวนี้ว่า "นวนิยายลูกทุ่ง" โดยอธิบายไว้ว่า

. . . นวนิยายลูกทุ่ง (Peasant novel) คือ นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับสภาพชีวิตในสังคมชนบท ซึ่งผู้เขียนมุ่งที่จะเสนอสภาพสังคม แนวคิด ปรัชญาชีวิตของสังคมอีกมุมหนึ่ง เป็นการสะท้อนสภาพชีวิตที่ยากแค้น การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการดำเนินชีวิต เพื่อการอยู่รอด หรืออาจจะเสนอสภาพชีวิตของสังคมชนบทที่มีความรื่นรมย์ท่ามกลางธรรมชาติและสังคมที่ไม่ดิ้นรนมากนักก็ได้ เช่น นวนิยายชุดของไม้ เมืองเดิม ได้แก่เรื่อง ชายสามโบสถ์ เกวียนหัก แสนแสน โป๊ะล้มเรือเพลงเรือเร่ เป็นต้น หรือชุดเรื่องสั้น "ผู้เช่า" ของ มนต์ จรรย์รงค์ ชุดเสเพลบอยชาวไร่ ของ รงค์ วงษ์สวรรค์ เรื่อง สร้อยทอง สาวชาวไร่ ลูกชาวนา ของ นิมิตร ภูมิดาวร เรื่อง ทุ่งมหาธาตุ ของ เรียมเอง รวมถึงเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี เป็นต้น

ส่วน อุกม รุ่งเรืองศรี* (2523 : 115-116) ให้อธิบายเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของนวนิยายแนวนี้ไว้ค่อนข้างละเอียด และเรียกนวนิยายแนวนี้ว่า "นวนิยายสะท้อนชีวิตชนบท" โดยพิจารณาตามเนื้อหาสาระของเรื่องว่า

. . . เนื้อเรื่องที่ปรากฏในการเขียนของกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอภาพของชีวิตชนบท ซึ่งประกอบด้วยความคิด ชีวิตของชาวบ้านที่ผจญกับอิทธิพลมืดในท้องถิ่น การเอารัดเอาเปรียบจากชาวเมือง การถูกทอดทิ้งจากวงการปกครอง หรือการผจญกับความเชื่อในไสยศาสตร์ของชาวบ้าน งานทำนองนี้ จะเห็นได้จากเรื่อง โป๊ะล้ม บึงขมสร้าง รอยไถ ศาลเพียงตา ของ ไม้ เมืองเดิม และงานส่วนหนึ่งของ มนต์ จรรย์รงค์ โดยเฉพาะชุดเช่าทั้ง 4 ของเขา นักเขียนกลุ่มนี้จะพรรณนาเรื่องราว (Narrative) ให้ละเอียดถี่ถ้วนใจมากกว่าความลึกซึ้งในเนื้อหา ตัวละครจะมีความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตน ชาคความสำนึกทางการเมือง และพยายามคลี่คลายปัญหาเท่าที่มี ซึ่งมักจะออกไปในทางการใช้กำลังกันมากกว่าอื่น และนวนิยายชีวิตลูกทุ่งอีกทำนองหนึ่งเลียนแบบมาจากเรื่อง

* อุกม รุ่งเรืองศรี ให้อธิบายขยายความคิดของเสถียร จันทิมาธร ที่ได้แบ่งลักษณะของนวนิยายไว้ 9 กลุ่ม และ 1 ใน 9 กลุ่มนั้นก็คือ "นวนิยายกลุ่มสะท้อนชีวิตชนบท"

เคาบอย ชีมา ยิงปืน และต่อสู้กับนักเลงในชนบท เพียงแต่เรื่องของไทย
 ไม่ใช่มาควงปืนเช่นนั้น แต่เป็นเรื่องของลูกผู้ชายที่ต้องเผชิญกับความป่าเถื่อนและ
 อหิทธิพลชั่ว ซึ่งจะเห็นได้จาก ไพรกร้าง ชาติเสือ ของ อรวรรณ ถัดจากนั้น
 มาเป็นยุคที่ ภูมิ สัทราช มีชื่อเสียง เรื่องที่เห็นได้ว่าคล้ายคลึงกับเรื่อง
 Shane คือ เหล็กน้ำพี้ ของ กร ปัทมา ครั้นมาถึงสมัยของศรีรัตน์
 สถาปนวิวัฒน์ นั้น เขาบรรจงสร้าง ทาสชีวิต อย่างวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา
 ของชาวบ้านอย่างลึกซึ้งมาก เพียงแต่เรื่องอื่น ๆ ของเขา เช่น ฟ้าสีเลือด
 และ ค่านสมิง เขากลับทำได้ไม่ดีเท่านั้น พนมเทียน ก็ได้เขียน ทางเสือผ่าน
 ซึ่งเป็นเรื่องราวของพี่น้องต่อสู้กับอหิทธิพลมืด ลำดับต่อมาบุคคลที่มีชื่อเสียงในการ
 เขียนแบบนี้ได้แก่ ศักดิ์ สุริยา ซึ่งอาจเห็นได้จากเรื่อง ดงเย็น ชุมแพ
ไฟกว่าเพลิง และ ไอเหล็กไหล ในการเขียนยุคหลังนี้หนุ่มลูกทุ่งดังกล่าวก็ได้
 เปลี่ยนจากปืนลูกซองและคาบกลายมาใช้ เอ็ม. 16 และจากการเข้ามาเป็นนั้
 จับ นอกเหนือจากงานเขียนเพื่อความบันเทิงดังกล่าวแล้วยังได้มีผู้หยิบยกปัญหา
 ของชาวบ้านแท้ ๆ ขึ้นมาวิเคราะห์ จนกลายเป็นการต่อสู้เพื่อชาวนา ดังปรากฏ
 อยู่ใน ปีศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ ตอนหนึ่ง และงานเขียนของนายผี
 บางส่วนเป็นต้น งานดังกล่าวนี้ได้หลอมตัวเข้ากับกลุ่มอุดมคติในที่สุด. . .

สภาพของนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์การเมืองไทยเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 และ 6
 ตุลาคม 2518 ส่งผลกระทบต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมไทยเป็นอย่างมาก แต่เมื่อเหตุ-
 การณ์เหล่านั้นคลี่คลายลง วรรณกรรมไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป นวนิยายแนวพาฝันซบเซา
 ลงในขณะที่นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมมีมากขึ้น นักเขียนกลุ่มหนึ่งได้หันมาเขียนนวนิยาย
 สะท้อนภาพชีวิตและปัญหาของชาวชนบท ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการขยายแนวความคิดของ
 กลุ่มนักเขียนนวนิยายลูกทุ่งแต่ดั้งเดิม

ศรีศิลป์ บุญขจร (2525 : 52) กล่าวถึงนวนิยายช่วงหลังปี พ.ศ. 2520 ว่า
 เป็นยุคของ "นวนิยายสมจริง" ซึ่งมีลักษณะดังนี้

นักเขียนนวนิยายที่เป็นฝ่ายชายและเป็นนักเขียนหน้าใหม่ ได้เขียนนวนิยาย
 หลายเรื่องที่เป็นนวนิยายสมจริง เนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมไทยในชนบท ปัญหา

ในวงการศึกษ ในวงราชการ แนวโน้มเช่นนี้ทำให้นวนิยายไทยมีกระแสของ นวนิยายสมจริงเพิ่มมากขึ้นกว่ายุคก่อน ๆ อย่างเห็นได้ชัด นักเขียนเด่น ๆ ใน แนวนี้ คือ คำทูน บุญทวี ผู้ตีแผ่ชีวิตชนบทอีสาน นิมิตร ภูมิดาวร และ คำหมาน คนโค ผู้ตีแผ่ปัญหาในวงการศึกษและข้าราชการ ส่วนใหญ่นักเขียน เหล่านี้มักเติบโตมาจากค่าย "ฟ้าเมืองไทย" * ซึ่งมีแนวในการเสนอวรรณกรรม แนวประสบการณ์ชีวิต และมีบทบาทเป็นอย่างมากในการสนับสนุนและเผยแพร่ นวนิยายแนวสมจริง"

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 เนื้อหาของนวนิยายไทย แนวสมจริงได้เสนอเนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคมท้องถิ่นไทยอย่างลึกซึ้งมากขึ้น โดยการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน รวมทั้ง "เน้นทางด้านวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตแบบเดิมซึ่งกำลังถูกกลืนหายไปในความก้าวหน้าของสังคมใหม่ เช่น ลูกอีสาน ของ คำทูน บุญทวี คือรักและหวัง ของ วัลย์ วรรณยางกูร หมู่บ้านอาบจันทร์ ของ มาลา คำจันทร์ อ้อมอกภูเขา ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม ล้วนสะท้อนทัศนคติคล้ายคลึงกันในเรื่องนี้" (ว. วิจัยกุล 2531 : 89) นอกจากนั้นเนื้อหาของนวนิยายกลุ่มนี้ ยังมุ่งสะท้อนปัญหาในด้านต่าง ๆ ของสังคมชนบทไทย เช่น ปัญหาความยากจนของชาวนา ชาวไร่ ปัญหาภัยธรรมชาติ ปัญหาด้านการสาธารณสุข ปัญหาของเยาวชนในชนบท ฯลฯ ซึ่งมักเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของนักเขียน หรือเป็นปัญหาที่นักเขียนเคยประสบมา ด้วยตนเอง เช่น นวนิยายของ พิบูลศักดิ์ ละครพล เรื่อง ทูปเขาแสงตะวัน ทุ่งหญ้า สีน้ำเงิน ฯลฯ นวนิยายของ มาลา คำจันทร์ เรื่อง ลูกป่า นกแอ่นฟ้า บ้านไร่ ชายคง ฯลฯ นวนิยายของ นิพนธ์ ฯ เรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ นวนิยายของ คำหมาน คนโค เรื่อง ครูบ้านนอก และ บ้านโพนทราย เป็นต้น

* "ฟ้าเมืองไทย" (2512-2531) เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ที่ส่งเสริมงานทางด้าน วรรณกรรม และสนับสนุนผลงานของนักเขียนหน้าใหม่ โดยจัดให้มีการประกวดผลงานทั้ง เรื่องสั้นและนวนิยายอยู่เสมอ นิตยสารดังกล่าวมี อาจิมต์ ปัญจพรรค์ นักเขียนซึ่งมีผลงาน และชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี เป็นเจ้าของและเป็นบรรณาธิการบริหาร

ดังนั้น ลักษณะของนวนิยายลูกทุ่งหรือนวนิยายชีวิตชนบทที่เคยมีมาในวงวรรณกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจจะสรุปลักษณะของโครงเรื่องได้ 2 ประเภท คือ

1. นวนิยายที่มีโครงเรื่องมุ่งสะท้อนภาพชีวิตและปัญหาของชาวชนบทไทย

นวนิยายแนวนี้จะมีลักษณะการสร้างโครงเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวชนบทไทย ทั้งในด้านการทำมาหากิน ความสัมพันธ์ของกลุ่มชน รวมทั้งนำเสนอสภาพปัญหาทั่ว ๆ ไปที่ชาวชนบทประสบอยู่ในชีวิตประจำวันหรือในท้องถิ่นของตน เช่น ปัญหาของชาวนาชาวไร่ที่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางในเรื่องผลผลิต ปัญหาที่ชาวบ้านถูกชนชั้นปกครองทอดทิ้ง ปัญหาจากภัยธรรมชาติ ฯลฯ กลุ่มนักเขียนเรื่องแนวนี้ ได้แก่ ไม้ เมืองเดิม มนต์ จรรย์รงค์ บรรเลง สุขุม นิมิตร ภูมิถาวร ฯลฯ และในระยะหลังจากปี พ.ศ. 2519-2529 กลุ่มนักเขียนเรื่องในแนวนี้ ได้แก่ คำพูน บุญทวี นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ สมคิด สิงสง วัชม์ วรรณยางกูร ฯลฯ และมีนักเขียนอีกกลุ่มหนึ่งที่เขียนเรื่องในแนวนี้ แต่เน้นที่จะนำเสนอปัญหาของสังคมชนบทไทยเฉพาะด้านเป็นหลัก เช่น เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม และบุญโชค เจียมวิริยะ เขียนเรื่องเกี่ยวกับข้าราชการของกรมการปกครองในระดับท้องถิ่น คำพาน คนโค และนิมิตร ภูมิถาวร เขียนเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาในชนบท เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวชนบท นอกจากนั้นยังมีกลุ่มนักเขียนเรื่องแนวนี้ซึ่งเน้นหนักเกี่ยวกับปัญหาของเยาวชนในชนบทที่ต้องเผชิญกับปัญหานานาประการ และมีผลงานเป็นที่รู้จักกันในหมู่นักอ่านอย่างแพร่หลาย เช่น งานเขียนของพิบูลศักดิ์ ละครพล มาลา คำจันทร์ มานพ แก้วสนิท มานพ ถนอมศรี พนม นันทพฤษ และนิพนานฯ (มกุฏ อรดี) เป็นต้น

2. นวนิยายที่มีโครงเรื่องสะท้อนชีวิตชนบทในลักษณะที่คล้ายคลึงกับภาพยนตร์

โคบาลอเมริกา :

นวนิยายแนวนี้จะมีลักษณะการสร้างโครงเรื่องซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากภาพยนตร์โคบาลในสหรัฐอเมริกา. นวนิยายไทยแนวนี้เนื้อเรื่องและแก่นเรื่องจะเน้นเรื่องราวการต่อสู้ของหนุ่มลูกทุ่งกับนักเลงหรืออันธพาลประจำท้องถิ่น หรือแสดงความเป็นลูกผู้ชายอย่างสมบูรณ์แบบของตัวละครเอกฝ่ายชาย และมักจะเป็นเรื่องทำนองบู๊ โลกโคน เป็นส่วนใหญ่

หรืออาจจะเน้นบทบาทของตัวละครในเรื่องของการต่อสู้ ผลิตอย่างเกินจริง เรื่องทำนองนี้ถึงแม้ว่าจะเป็นแนวชีวิตชนบท แต่ก็ยังเป็นแบบชีวิตของหนุ่มลูกทุ่งผู้ร่าเริง . กล้าหาญ และรักความเป็นธรรม ส่วนใหญ่เป็นการเน้นบทบาทของตัวละครมากกว่าที่จะมุ่งเสนอวิถีชีวิตที่แท้จริงของชาวบ้านหรือปัญหาของท้องถิ่นโดยตรง เรื่องทำนองนี้อาจจะจัดให้อยู่ในกลุ่มของนวนิยายแนวบู๊ โลกโค่น ผลิตได้เช่นกัน ซึ่งได้แก่งานเขียนของ อรวรรณ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ กร บัทยา ศักดิ์ สุริยา พนมเทียน และนวนิยายบางเรื่องของ นิมิตร ภูมิดาวร เป็นต้น

ภูมิหลังและประสบการณ์เกี่ยวกับชนบทของนักเขียนนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทใน
ระยะปี พ.ศ. 2519-2529

ผู้วิจัยเห็นว่าภูมิหลังและประสบการณ์ของนักเขียนนวนิยายแนวนี้มีความสำคัญในการเขียนนวนิยายสมจริง ผู้วิจัยจึงหยิบยกประเด็นสำคัญบางประการเกี่ยวกับภูมิหลัง และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชนบทของนักเขียนนวนิยายแนวนี้มาสรุปเป็นหัวข้อกว้าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายแนวนี้ (รายละเอียดของภูมิหลังและประวัติโดยย่อของนักเขียนมีปรากฏในภาคผนวก ก.)

1. ภูมิลำเนา

นักเขียนนวนิยายแนวนี้ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในชนบท ได้แก่

<u>ภาคเหนือ</u>	<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>	<u>ภาคกลาง</u>	<u>ภาคใต้</u>
-เฉลิมศักดิ์ แหงมงาม	-คำทูน บุญทวี -คำทมาน คนโค	-นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ -วัฒน์ วรรณยางกูร	-จำลอง ฝั่งชลจิตร -ทम्म นันทพฤษ์
-ทิบูลย์ศักดิ์ ละครพล	-บุญโชค เจียมวิริยะ		-นิพนพาน ฯ -สุชีพ ณ สงขลา
-มาลา คำจันทร์			
-นิมิตร ภูมิดาวร	-สมคิด สิงสง		

2. อาชีพ

อาชีพของนักเขียนในกลุ่มที่นำมาศึกษา ได้แก่

<u>เคยเป็นครูในชนบท</u>	<u>เคยเป็นข้าราชการ กรมการปกครอง</u>	<u>อื่น ๆ</u>
- คำพาน คมไค	- คำพูน บุญทวี	- วัชม์ วรรณยางกูร
- จำลอง พึ่งชลจิตร	ผู้คุม เรือนจำ	เคยเดินทางเข้าป่า
- นิพพาน ฯ	- เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม	และให้ร่วมต่อสู้แก้ปัญหา
- นิมิตร ภูมิถาวร	ปลัดอำเภอในท้อง	ให้กับชาวชนบทที่ยากจน
- นิเวศน์ กันไทยราษฎร์	ถิ่นภาคเหนือ	- สุชีพ ณ สงขลา
- ทนมนัน ทนตฤกษ์	- บุญโชค เจียมวิริยะ	เคยเป็นนักหนังสือพิมพ์
- พิบูลศักดิ์ ละครพล	นายอำเภอในท้อง	และเดินทางไปทำข่าว
- มาลา คำจันทร์	ถิ่นภาคอีสาน	ที่ท้องถิ่นภาคใต้เป็น
- มานพ ถนอมศรี		ประจำ
- สมกิต สิงสง		

การวิเคราะห์นวนิยายไทยและแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในบทนี้ ผู้วิจัยจะเลือกวิเคราะห์เฉพาะนวนิยายที่มีโครงเรื่องและลักษณะทั่ว ๆ ไปในประเภทที่ 1 เท่านั้น เพราะการสะท้อนปัญหาชนบทย่อมสะท้อนออกมาจากสภาพชีวิตและวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชนบทเป็นสำคัญ และผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์ในบทนี้ว่า จะต้องเป็นนวนิยายที่มีแก่นเรื่อง มุ่งเน้นสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทยอย่างชัดเจน และตรงไปตรงมา* เท่านั้น (รายชื่อ นวนิยายที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมดมีปรากฏในภาคผนวก ข.)

*ลักษณะการเขียนที่ตรงไปตรงมาในที่นี้ผู้วิจัย หมายถึงลักษณะการนำเสนอแก่นเรื่อง และเนื้อเรื่องที่มีความชัดเจน ไม่ห่อหุ้มข้อความจากสัญลักษณ์

องค์ประกอบของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529

ผู้วิจัยจะแยกวิเคราะห์องค์ประกอบหรือส่วนต่าง ๆ ของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบท ดังต่อไปนี้

1. เนื้อเรื่อง (Content) และโครงเรื่อง (Plot)
2. ตัวละคร (Characters)
3. บทสนทนา (Dialogues)
4. ฉาก (Setting)

เนื้อเรื่อง (Content)

เนื้อเรื่องในนวนิยาย หมายถึง เรื่องราวและข้อคิดหรือใจความในงานเขียน ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์และรายละเอียดต่างๆ อันปรากฏอยู่ในส่วนของโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และฉากประกอบกัน หรืออาจจะกล่าวได้ว่า เนื้อเรื่องหรือเนื้อหาของเรื่อง หมายถึง "ส่วนที่บอกว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร" (วิกา กงกะนันท์ 2523 : 62)

การวิเคราะห์เนื้อเรื่องของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519 - 2529 ครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถอธิบายรายละเอียดของเนื้อเรื่องทุกเรื่องได้เนื่องจากนวนิยายของนักเขียนทั้ง 15 คนที่นำมาศึกษาวิเคราะห์มีจำนวน 30 กว่าเรื่อง ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะของเนื้อเรื่องในภาพรวม ๆ เท่านั้น เพื่อจะช่วยให้การวิเคราะห์ส่วนประกอบอื่น ๆ ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดเรื่องราวของนวนิยายว่าควรจะมีการดำเนินเรื่องอย่างไร มีการสร้างความขัดแย้ง และการคลี่คลายปัญหาไปสู่จุดจบของเรื่องอย่างไร ต่อจากนั้นก็นำโครงเรื่องไปผูกเป็นเรื่องราว โดยใช้การสร้างตัวละคร ฉาก และบทสนทนา มาประกอบความตึงเครียดและประสบการณ์ของนักเขียนแต่ละคน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2521 : 78) อธิบายความหมายของโครงเรื่องว่า "โครงเรื่อง คือส่วนของเนื้อเรื่องที่แสดงถึงปัญหาหรือข้อขัดแย้ง (Conflict) อาจเป็นตอนที่เนื้อเรื่องมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งด้านเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตัวละครเอง หรือข้อขัดแย้งในจิตใจของตัวละครเอง"

นวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยปี พ.ศ. 2519-2529 ส่วนใหญ่จะมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน และมักจะเสนอปัญหาอย่างตรงไปตรงมา นวนิยายแนวนี้หลายเรื่องเป็นเรื่องเล่าตามลำดับเหตุการณ์และแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นตอน ๆ อย่างต่อเนื่องกัน เช่น เรื่องลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี เรื่องผีเสื้อและดอกไม้ ของนิทานฯ เรื่องบัญชีห้องสงสาร ของ มานพ วัฒนศิริ เรื่องถนนนอกเมือง ของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ และนวนิยายสำหรับเยาวชนที่มีเนื้อหาสะท้อนสังคมชนบทของ พิบูลศักดิ์ ละครพล มาลา คำจันทร์ และคนอื่น ๆ นวนิยายแนวนี้บางเรื่อง เช่น เรื่อง บ้านโพนทราย คำพูน วัฒนศิริ สร้างโครงเรื่องโดยใช้วิธีนำเหตุการณ์ตอนท้ายซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ทั้งหมดมานำเรื่องและสร้างเหตุการณ์ในเรื่องเป็นตอน ๆ ให้สอดคล้องกับผลของเหตุการณ์ที่นำเรื่องเหล่านั้น และยังมีการสร้างโครงเรื่องในรูปแบบของจดหมายเป็นตอน ๆ อย่างต่อเนื่องกัน ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง จดหมายจากครูบ้านนอก จดหมายจากครูคำพูน วัฒนศิริ และ จดหมายจากหนองหว้า ของคำพูน วัฒนศิริ ลักษณะการสร้างความขัดแย้งในนวนิยายแนวนี้ผู้วิจัยพบว่ามี 3 ลักษณะคือ (1) มนุษย์ขัดแย้งกับมนุษย์ ซึ่งมีปรากฏในนวนิยายแนวนี้เกือบทุกเรื่อง เช่น ชาวบ้านขัดแย้งกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ครูหนุ่มซึ่งมีอุดมการณ์ขัดแย้งกับกลุ่มอิทธิพล ฯลฯ (2) มนุษย์ขัดแย้งกับสังคม มีปรากฏในนวนิยายหลายเรื่อง ซึ่งตัวละครในเรื่องต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมท้องถิ่น เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการศึกษา ฯลฯ (3) มนุษย์ขัดแย้งกับธรรมชาติ มีปรากฏในนวนิยายแนวนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภัยธรรมชาติ และผู้วิจัยพบว่านวนิยายแนวนี้ส่วนใหญ่จะปิดเรื่องหรือจบเรื่อง 2 ลักษณะ คือ 1. จบแบบโศกนาฏกรรม คือตัวละครเอกเสียชีวิต หรือตัวละครประสบกับชะตากรรมต่าง ๆ เช่น เรื่องครูบ้านนอก เรื่องบัญชีห้องสงสาร เรื่องอ้อมอกภูเขา เป็นต้น 2. จบแบบทิ้งข้อคิดหรือทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านหาคำตอบเอาเอง เช่น เรื่องคนเผาถ่าน เรื่องหมู่บ้านอาบจันทร์ เรื่องคือรักและหวัง เป็นต้น

การวิเคราะห์โครงเรื่องของนวนิยายแนวนี้ผู้วิจัยจะกล่าวรวมไปกับการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง เพราะทั้งสองส่วนนี้เกี่ยวข้องกัน และเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นแก่นเรื่องตลอดจนส่วนต่าง ๆ ของเนื้อเรื่องได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเนื้อเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายแนวนี้ ผู้วิจัยพบว่าลักษณะเนื้อเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายซึ่งมีแก่นเรื่องมุ่งสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทยอย่างชัดเจน กลุ่มนี้ อาจแยกพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ

- ก) พิจารณาจากเกณฑ์ทางภูมิภาค
- ข) พิจารณาจากการสะท้อนปัญหา
- ก. พิจารณาจากเกณฑ์ทางภูมิภาค

ผู้วิจัยได้พิจารณาจากเนื้อเรื่องและโครงเรื่องโดยใช้เกณฑ์ทางภูมิภาคมาประกอบ พบว่าเนื้อเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายแนวนี้แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- (1) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)
- (2) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคเหนือ
- (3) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้
- (4) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคกลางและสังคมชนบททั่ว ๆ ไป

- 1) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทอีสานนั้น จะเสนอเรื่องราวของชนอีสานในท้องถิ่นของตนในด้านการทำมาหากิน วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ ที่ฝังรากลึกอยู่ในวิถีชีวิตของชนอีสาน เช่น เรื่อง ลูกอีสาน เลือกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี เรื่อง นัยกับห้องสงสาร ของ มานพ ถนอมศรี หรือมีโครงเรื่องที่มุ่งเสนอความทุกข์ยากกรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่ชาว

อีสานประสมอยู่เช่นเรื่อง บ้านโพนทราย ของ คำพวน คนโค เรื่อง เลือกอีสานสู้ตาย ของ คำพวน บุญทวี เรื่อง ลาก่อนนางวังเหล็ก ข้าวเขียว ของ สมคิด สิงสง และ เรื่อง บั้งบั้งท้องสงสาร ของ มานพ ถนอมศรี หรือเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการผจญภัยของ ชาวอีสานในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดและสอดแทรกวัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่นคน เปรียบเทียบไว้อย่างกลมกลืน เช่น เรื่อง อีสานพนเนจร ของ คำพวน บุญทวี ที่กล่าวถึง ชีวิตของหนุ่มอีสานไปผจญภัยในภาคใต้ เรื่อง บักสีเคื้อ ของ คำพวน คนโค เป็นเรื่องราวของหนุ่มอีสานชื่อ ๆ คนหนึ่งไปเผชิญโชคในกรุงเทพฯ เรื่อง นายฮ้อยหมึฟ ของ คำพวน บุญทวี ที่กล่าวถึงชีวิตของชาวอีสานกลุ่มหนึ่งไปค้าขายควายในถิ่นต่าง ๆ ต้องผจญกับอุปสรรค และปัญหานานาประการ นอกจากนั้นยังมีโครงเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสำคัญ ๆ ซึ่งทำให้สังคมชนบท อีสานล่าหลังหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่ง คำพวน คนโค เขียนนวนิยายสะท้อนปัญหานี้โดยใช้ชนบทอีสานซึ่งเป็นบ้านเกิดเป็นโครงเรื่องถ่ายทอด ปัญหาอย่างแจ่มชัดได้แก่ นวนิยายของคำพวน คนโค เกือบทุกเรื่อง เช่น เรื่อง ครูบ้านนอก จดหมายจากหนองหมาว้อ หัวอกศึกษา บันทึกของครูประจำบาล จดหมาย จากครูคำพวน คนโค ข้าราชการครู ประสานบ้านนอก ประสานครู ฯลฯ และ นวนิยายของ มานพ ถนอมศรี เรื่อง บั้งบั้งท้องสงสาร ซึ่งใช้โครงเรื่องเกี่ยวกับปัญหา ความยากจนเป็นสาเหตุที่ทำให้ชีวิตของเด็กผู้หญิงคนหนึ่งต้องประสบกับชะตากรรมอย่างน่า สงสาร หรือนวนิยายของ บุญโชค เจียมวิริยะ เรื่อง นายอำเภอบัญชี ก็มีลักษณะของ โครงเรื่องเกี่ยวกับข้าราชการของกรมการปกครองในท้องถิ่นอีสาน ซึ่งมีพฤติกรรมหลายอย่าง เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอีสานเช่นกัน

ลักษณะของการสร้างเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบท อีสานนั้น เป็นกลุ่มหนึ่งของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทซึ่งได้รับความนิยมนมากที่สุด ทั้งในด้านของการเขียนและในด้านของผู้อ่าน นวนิยายกลุ่มนี้อาจจะกล่าวได้ว่ามีมากที่สุด ในจำนวนของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระบอบปี พ.ศ. 2519-2529 และโครง เรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทอีสานก็เป็นโครง เรื่องที่นัก เขียนนวนิยายและเรื่องสั้นไทยในระยะ หลังจากปี พ.ศ. 2519 นิยมเขียนมากที่สุด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าภาคอีสานเป็นท้องถิ่น ชนบทที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ที่สุดของประเทศ และเป็นภูมิภาคที่มีปัญหามากที่สุดของประเทศจนทำ

ให้เป็นปัญหาเรื้อรังและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งนักเขียนหลายคนในระยะ
ปี พ.ศ. 2519-2529 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอีสาน จึงได้นำประสบการณ์ชีวิตและวิถีคิด
ต่าง ๆ ของท้องถิ่นมาถ่ายทอดไว้ในนวนิยาย

2) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคเหนือ

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่อง
เกี่ยวกับสังคมชนบทภาคเหนือนั้น ลักษณะของเนื้อเรื่องและโครงเรื่องส่วนใหญ่จะนำเสนอ
เรื่องราวของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บริเวณภูเขาสูงดินแดนเหนือสุดของประเทศ เรื่องราว
ของชนกลุ่มน้อยนั้นก็คือ ชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิมของ
พวกเขาเริ่มเปลี่ยนไปเนื่องจากความเจริญจากพื้นราบเข้าไปถึง ประกอบกับวิถีชีวิตที่
ต้องมีความสัมพันธ์กับคนพื้นราบและคนเมือง ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เริ่มมีมากขึ้นในหมู่ชน
กลุ่มน้อย ลักษณะของโครงเรื่องที่เด่นชัดที่สุดของนวนิยายกลุ่มนี้ก็คือ การให้ความสำคัญกับ
เรื่องของจิตใจและประเพณีความเชื่อดั้งเดิมมากกว่าเรื่องของวัตถุ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาคความ
ขัดแย้งในเรื่องของเชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด ภาษา และวิถีความเป็นอยู่ แต่ก็มักจะจบลง
ด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน เนื่องจากความซื่อสัตย์และการจ่ายอมของพวกชนกลุ่มน้อย
นอกจากนั้นเนื้อเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายกลุ่มนี้ยังเน้นเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการศึกษา
ของเยาวชนภาคเหนือรวมทั้งเยาวชนชาวเขาด้วย เนื่องจากนักเขียนนวนิยายกลุ่มนี้หลายคน
มีประสบการณ์ชีวิตการเป็นครูในชนบทท่ามกลางความเจริญของภาคเหนือ ประกอบกับมีภูมิลำเนา
เป็นถิ่นในท้องถิ่นภาคเหนือ จึงมีข้อมูลในการเขียนนวนิยายแนวนี้ได้อย่างสมจริง
เรื่องราวต่าง ๆ เหล่านี้มีปรากฏในงานเขียนของ พิบูลศักดิ์ ละครพล เรื่อง ทิวเขาแสง
ตะวัน และ ทุ่งหญ้าสีน้ำเงิน ของ มาลา คำจันทร์ เรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ ลูกป่า
นกแอ่นฟ้า ฯลฯ นักเขียนนวนิยายกลุ่มนี้อีกคนหนึ่งที่ใช้เขียนนวนิยายเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต
และความรักของหนุ่มสาวชาวเขาตลอดจนปัญหาของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ คือ เฉลิมศักดิ์
แหงมงาม ซึ่งเขียนนวนิยายเรื่อง อ้อมอกภูเขา

3) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้ เป็นนวนิยายอีกกลุ่มหนึ่งในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ที่นำเสนอภาพของสังคมชนบทภาคใต้ในด้านของชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาสำคัญที่ชาวชนบทภาคใต้ประสบอยู่ก่อนข้างชัดเจน ลักษณะและโครงเรื่องของนวนิยายกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชาวไทยมุสลิมในท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งเผชิญกับปัญหามานาประการ นับตั้งแต่ความขัดแย้งในเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา และเรื่องการครอบครองดินแดน นักเขียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะแสดงทัศนะในเชิงเห็นใจชาวไทยมุสลิม และเป็นตัวแทนของชาวไทยมุสลิมซึ่งถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่งของประเทศไทยในเขตชายแดนภาคใต้ นักเขียนกลุ่มนี้พยายามอธิบายถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพวกมุสลิมที่เคร่งครัดในศาสนาและรักสงบ แต่มักถูกข่มเหงรังแกจากข้าราชการไทย และถูกเข้าใจผิดอยู่เสมอ เนื้อหาและโครงเรื่องของนวนิยายกลุ่มนี้อีกส่วนหนึ่งนำเสนอเรื่องราวของเยาวชนไทยมุสลิมที่ต้องต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเด็กในวัยเดียวกับพวกเขาไม่น่าที่จะต้องประสบกับปัญหาเช่นนี้ ขณะเดียวกันนักเขียนกลุ่มนี้ก็ได้สะท้อนภาพความคิดอันบริสุทธิ์ของเด็ก ๆ รวมทั้งสะท้อนทัศนะของเด็ก ๆ ที่มีต่อสังคมแวดล้อมพวกเขาสุดแต่รักไว้ด้วย และสะท้อนภาพความสัมพันธ์อันดีงามของเด็กชาวไทยพุทธกับเด็กชาวไทยมุสลิม ซึ่งอยู่นอกเหนือจากความขัดแย้งทั้งปวง นักเขียนกลุ่มนี้ได้แก่ พนม นันทพฤกษ์ เขียนเรื่อง เด็กชายชาวเล และเรื่อง บองหลา นิพพาน ฯ เขียนเรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ สุชีพ ณ สงขลา เขียนเรื่อง ชื่อไก่ แซ่กอ เพื่อสะท้อนความขัดแย้งทางด้านศาสนา และจำลอง ผึ้งชลจิตร เขียนเรื่อง ชนาน้อยกลางทุ่งนา เพื่อสะท้อนชีวิตและปัญหาของเด็กชนบทภาคใต้

4) กลุ่มที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทกลางและสังคมชนบททั่ว ๆ ไป

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทกลางและสังคมชนบททั่ว ๆ ไปนั้น ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะลักษณะของการสะท้อนปัญหาของนวนิยายกลุ่มนี้ไม่ชี้ชัดว่าเป็นปัญหาของสังคมชนบท

ท้องถิ่นใด แต่จะกล่าวถึงในลักษณะที่เป็นปัญหาโดยส่วนรวมหรือปัญหาทั่ว ๆ ไปของสังคม
ชนบทไทยที่มีปรากฏอยู่อย่างสม่ำเสมอ และมักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชนบทภาคอื่น ๆ ด้วย

ลักษณะเนื้อเรื่องและโครงเรื่องของนวนิยายกลุ่มนี้สะท้อนภาพ
การดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยทั้งในด้านการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การยึดมั่น
ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันก็ได้สะท้อนปัญหาอันเป็นจุดบอดของสังคมชนบทไว้ด้วย
เช่น การเอาโรคเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง การขาดโอกาสทางการศึกษา ระบบเจ้านาย
การประจบสอพลอ กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มอำนาจในท้องถิ่น ปัญหาเกี่ยวกับการทำมาหากิน
ปัญหาความยากจน ปัญหาเกี่ยวกับระบบราชการและข้าราชการที่ใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์
จากชาวบ้าน และปัญหาเกี่ยวกับนายทุนซึ่งมักจะกดขี่ ชูครีต และเอาเปรียบชาวนาชาวไร่
และชีวิตของหนุ่มลูกทุ่งที่รักอิสระเสรี มีความรักกับสาวสวยของหมู่บ้าน แต่ต้องพบกับอุปสรรค
ต่าง ๆ ซึ่งเป็นโครงเรื่องที่สนุกสนาน นักเขียนที่เด่นที่สุดของกลุ่มนี้ คือ นิมิตร ภูมิถาวร

นวนิยายในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ที่มีเนื้อเรื่องและโครง
เรื่องค้างกล่าวข้างต้น ได้แก่ นวนิยายของ นิมิตร ภูมิถาวร เกือบทั้งหมด เช่นเรื่อง
สร้อยทอง กระทรวงคลังกลางนา กักพันสู ท้องนาสะเทือน สายลมเสียงซอ คนเผาถ่าน
 ฯลฯ นวนิยายเรื่อง คือรักและหวัง ของ วัฒน์ วรรณยางกูร และเรื่อง ถนนนอก
เมือง ของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์

ข. พิจารณาจากการสะท้อนปัญหา

ในนวนิยายแนวนี้นับเกือบทุกเรื่องนักเขียนจะตั้งประเด็นปัญหาของสังคมชนบทไทย
ที่ต้องการจะถ่ายทอดหรือสื่อสารกับผู้อ่านไว้เป็นแก่นเรื่องสำคัญ และกำหนดโครงเรื่องโดยใช้
สภาพภูมิประเทศหรือจากเป็นเกณฑ์ ว่าต้องการจะเขียนถึงสังคมชนบทในภูมิภาคใดแล้วจึงนำ
เสนอบัญชีต่าง ๆ ออกมา ความประสพการณ์และทัศนคติของตน ซึ่งนักเขียนแนวนี้นส่วนใหญ่
มักจะสะท้อนปัญหาของท้องถิ่น หรือภูมิลำเนาของตน หรือมุ่งถ่ายทอดประสพการณ์เกี่ยวกับ
ชนบทของตนเป็นสำคัญ ซึ่งเนื้อเรื่องและโครงเรื่องที่สะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายไทย
ระยะปี พ.ศ. 2519-2529 สามารถจำแนกได้ 4 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มที่สะท้อนปัญหาสำคัญของภูมิภาคต่าง ๆ

ลักษณะการสะท้อนปัญหาสำคัญของภูมิภาคต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยพบว่า ขึ้นอยู่กับภูมิลำเนาของนักเขียนเป็นเกณฑ์ นักเขียนแวนส่วนใหญ่จะเขียนถึงภูมิลำเนา หรือท้องถิ่นที่ตนเคยอาศัยอยู่ หรือเคยใช้ชีวิตทำงานอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง นักเขียนกลุ่มนี้จะหยิบยกปัญหาสำคัญ ๆ ของภูมิภาค หรือท้องถิ่นของตนมาสร้างเป็นเรื่องราว และปัญหาดังกล่าวก็เป็นปัญหาที่ผู้อ่านส่วนใหญ่ประจักษ์อยู่แล้ว เช่น นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคอีสาน ก็จะนำเสนอปัญหาสำคัญของท้องถิ่นอีสาน ซึ่งได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาเกี่ยวกับการอพยพแรงงาน และ ปัญหาเกี่ยวกับการสาธารณสุข เป็นต้น ปัญหาที่สำคัญที่สุดของชนบทอีสานก็คือ ปัญหาความยากจน นักเขียนซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นอีสาน เช่น คำพูน บุญทวี สมคิด สิงสง (และนักเขียนอีกคนหนึ่งที่มีภูมิลำเนาเป็นคนกรุงเทพฯ แต่ก็ได้หยิบยกเอาปัญหาความยากจนมาเป็นโครงเรื่องในนวนิยาย ได้แก่ มานพ दनอมศรี) ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาความยากจน และผลของความยากจนซึ่งทำให้ชาวอีสานต้องดิ้นรนต่อสู้ทุกวิถีทาง ทั้งยังทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมาย ดังปรากฏในเรื่อง ลูกอีสาน เลือดอีสาน ของ คำพูน บุญทวี เรื่อง ไต้พลอย ของ สมคิด สิงสง และเรื่อง บั้งไฟต้องสงสาร ของ มานพ दनอมศรี เป็นต้น

นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคเหนือ ก็จะสะท้อนปัญหาสำคัญของท้องถิ่นภาคเหนือ ซึ่งได้แก่ ปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อย และ ปัญหาทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี นักเขียนซึ่งมีภูมิลำเนาเป็นชนท้องถิ่นภาคเหนือ เช่น พิบูลศักดิ์ ละครพล มาลา คำจันทร์ และ เฉลิมศักดิ์ แห่งงาม นักเขียนเหล่านี้หยิบยกเอาปัญหาสำคัญที่สุดของชนบทภาคเหนือ คือ ปัญหาเรื่องชนกลุ่มน้อยมาสร้างเป็นเรื่องราว ลักษณะการนำเสนอปัญหาดังกล่าวของนักเขียนกลุ่มนี้จะชี้ให้เห็นปัญหาของชนกลุ่มน้อย อันได้แก่ พวกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอาศัยอยู่บริเวณภูเขาสูงชายแดนภาคเหนือของประเทศ ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนพื้นเมืองหรือที่เรียกว่าคนพื้นราบ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การเอาโรคเอาเปรียบจากคนพื้นเมือง การถูกและการรังเกียจเหยียดหยามซึ่งชนกลุ่มน้อย

ได้รับจากคนพื้นเมือง ตลอดจนความเจริญต่าง ๆ ที่แผ่ขึ้นไปถึงบนคอยสูง ทำให้วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมของพวกชาวเขาถูกทำลาย การสะท้อนปัญหาสำคัญของชนบทภาคเหนือนี้ มีปรากฏในนวนิยายสำหรับเยาวชนของ พิบูลศักดิ์ ละครพล และ มาลา คำจันทร์ และยังมีปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่อง ฮ่อมอกภูเขา ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมวงม เป็นต้น

นวนิยายที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคใต้ ก็จะสะท้อนปัญหาสำคัญของท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งได้แก่ ปัญหาเรื่องการเมืองแยกศาสนา และ ปัญหาเรื่องการเมืองการปกครอง นักเขียนซึ่งมีภูมิลำเนาเป็นชนท้องถิ่นภาคใต้ เช่น จำลอง ผึ้งชลจิตร นิพนาน ฯ และทมน นันทฤกษ์ ก็ได้พยายามหยิบยกเอาปัญหาสำคัญของท้องถิ่นภาคใต้มาสร้างเป็นเรื่องราวในนวนิยาย นอกจากนี้ สุชีพ ณ สงขลา ซึ่งมีประสบการณ์ตรงในฐานะที่เคยเป็นนักหนังสือพิมพ์ และได้เคยสัมผัสกับปัญหาของภาคใต้มาโดยตรงก็ได้นำปัญหาดังกล่าวมาสร้างเป็นเรื่องราวในนวนิยายอย่างสมจริง ลักษณะของการสะท้อนปัญหาสำคัญของท้องถิ่นภาคใต้นั้น นักเขียนกลุ่มนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวไทยพุทธกับพวกไทยมุสลิม หรือคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากการนับถือศาสนาที่ต่างกัน การปฏิบัติในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี จึงแตกต่างกันออกไปด้วย ส่วนใหญ่แล้วชาวไทยพุทธมักจะตั้งข้อรังเกียจชาวไทยมุสลิมว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่ถือการยึดครองแผ่นดินไทย จึงกลายเป็นสาเหตุของการต่อสู้กันทั้งในด้านของความนึกคิด และกำลังอาวุธ ซึ่งได้ลุกลามกลายเป็นสงครามแย่งชิงดินแดน รวมไปถึงปัญหาทางด้านการเมืองการปกครองที่เข้า ไม่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับคนไทยทั้ง 2 กลุ่ม กับนโยบายของรัฐบาล การใช้กฎหมายที่เฉียบขาดของรัฐบาล ทำให้มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และลักษณะของปัญหาสำคัญของท้องถิ่นภาคใต้นี้ปรากฏอย่างชัดเจนในนวนิยายเรื่อง ชื่อโก้ แซ่กอ ของ สุชีพ ณ สงขลา และมีปรากฏประปรายในนวนิยายเรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพนาน ฯ

นอกจากลักษณะปัญหาสำคัญ ๆ ของภูมิภาคต่าง ๆ จะมีปรากฏในนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะแล้ว ปัญหาอีกปัญหาหนึ่งที่มีปรากฏอยู่เกือบทุกเรื่องในนวนิยายที่สะท้อนปัญหาสังคมชนบทภูมิภาคต่าง ๆ ก็คือ

ปัญหาความยากจน ซึ่งนักเขียนแนวนี้ให้ความสำคัญกับปัญหาความยากจนมาก และได้กล่าวถึงปัญหาที่แทรกไว้ในนวนิยายหลายเรื่อง เช่น นวนิยายของ มาลา คำจันทร์ เรื่อง ลูกป่า บ้านไร่ชายคอง เด็กบ้านคอย เรื่อง บองหลา ของ ทนง นันทพฤกษ์ เรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพพาน ฯ เป็นต้น

2. กลุ่มที่สะท้อนปัญหาสังคมชนบทเฉพาะด้าน

ลักษณะการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทเฉพาะด้านนั้น นับเป็นกลวิธีในการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทยซึ่งมีปรากฏอยู่ในนวนิยายแนวนี้หลายเรื่อง ประเด็นปัญหาที่นักเขียนนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทยในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 นิยมนำเสนอเป็นแก่นเรื่องและโครงเรื่องมากที่สุด คือ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาในชนบท และประเด็นปัญหาที่ได้รับความนิยมในการนำเสนอรองลงมาคือ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสถาบันการปกครองในชนบท

การสะท้อนปัญหาด้านการศึกษาในชนบทไทยเป็นประเด็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากนักเขียนแนวนี้มาก นักเขียนหลายคนมีอาชีพเกี่ยวข้องกับวงการศึกษา เช่น เป็นครูในชนบท ได้แก่ นิมิตร ภูมิถาวร พิบูลศักดิ์ ละครพล นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ มาลา คำจันทร์ นิพพาน ฯ (มกุฏ อรดี) เป็นศึกษานิเทศก์ ได้แก่ คำพมาน คนไคนักเขียนเหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นถึงหลักสูตรของการศึกษาประชาบาลที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเยาวชนในชนบท การพัฒนาการศึกษาที่ล้มเหลว และบุคลากรที่ไม่มีคุณภาพ ตลอดจนปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และขาดแคลนสถานศึกษา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสาเหตุให้การศึกษามืออาชีพในชนบทด้อยคุณภาพ นักเขียนเหล่านี้นอกจากใช้ประสบการณ์ตรงในฐานะที่เคยเป็นครูในชนบทถ่ายทอดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาประชาบาลในท้องถิ่นไว้แล้วยังวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นในเชิงแก้ไขปัญหาสังคมชนบทด้วย ลักษณะการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทเฉพาะด้านในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาในชนบทนั้น มีปรากฏอย่างชัดเจนในนวนิยายของ คำพมาน คนไค เช่น เรื่อง ครูบ้านนอก หัวอกศึกษา บันทึกของครูประชาบาล มีปรากฏในนวนิยายหลายเรื่องของ นิมิตร ภูมิถาวร เช่น เรื่อง แต่คุณครูด้วยผมฝาก ไม้เรียวอันสุดท้าย นรกในโรงเรียน ฯลฯ มีปรากฏเป็นแก่นเรื่องสำคัญในนวนิยายเรื่อง ทูปเขาแสงตะวัน และ ทุ่งหญ้าสีน้ำเงิน ของ พิบูลศักดิ์ ละครพล

มีปรากฏแทรกอยู่ในนวนิยายเรื่อง ลูกป่า นกแอ่นฟ้า และ เด็กบ้านคอย ของ มาลา คำจันทร์ มีกล่าวถึงในนวนิยายเรื่อง ทุ่งดอกไม้ และ ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพนธ์ ๖

ปัญหาเกี่ยวกับสถาบันการปกครองในชนบท เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นักเขียนแนวนี้ให้ความสนใจ ซึ่งลักษณะของการสะท้อนปัญหาด้านนี้ นักเขียนจะใช้ประสบการณ์ตรงที่เคยเป็นข้าราชการกรมการปกครองในระดับท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบสำคัญ เช่น บุญโชค เจียมวิริยะ เป็นนายอำเภอในชนบทภาคอีสาน และ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม เป็นปลัดอำเภอในท้องถิ่นภาคเหนือ เป็นต้น ลักษณะของปัญหาที่นักเขียนถ่ายทอดออกมาสะท้อนให้เห็นถึงความเหลวแหลกฟอนเฟะของข้าราชการกรมการปกครอง ในสังคมท้องถิ่นซึ่งมีผลกระทบต่อชาวบ้าน ตลอดจนระบบราชการซึ่งยุ่งยากซับซ้อนไม่เอื้ออำนวยต่อชาวชนบทในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ลักษณะของปัญหาดังกล่าวมีปรากฏชัดเจนในนวนิยายเรื่อง นายอำเภอปฏิบัติ ของ บุญโชค เจียมวิริยะ และนวนิยายเรื่อง ปลัดหนุ่ม ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม ทั้งยังมีปรากฏแทรกอยู่ในนวนิยายหลายเรื่องของ คำหมาน คนไค และนวนิยายของ นิมิตร ภูมิถาวร

3. กลุ่มที่สะท้อนปัญหาทั่ว ๆ ไปของสังคมชนบท

ลักษณะการสะท้อนปัญหาทั่ว ๆ ไปของสังคมชนบทไทยเป็นกลุ่มเนื้อเรื่อง และโครงเรื่องที่นักเขียนนวนิยายแนวนี้นิยมเขียนกันมาก กล่าวคือ วิธีการสะท้อนปัญหาของนักเขียนกลุ่มนี้จะกล่าวถึงปัญหาทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นในสังคมชนบทไทย ไม่จำเพาะเจาะจงว่าเป็นสังคมชนบทภูมิภาคใด หรือมุ่งนำเสนอปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นสำคัญ ลักษณะของปัญหาทั่ว ๆ ไปของสังคมชนบทไทยที่มีเกิดขึ้นสม่ำเสมอจนเป็นที่ประจักษ์กันในหมู่คนไทย ได้แก่ ปัญหาความเฉื่อยชาของชนบท การยึดมั่นกับความเชื่อและค่านิยมที่ผิด ๆ ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มอิทธิพล การเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน ปัญหาภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม ฝนแล้ง ฯลฯ) และปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของสังคมชนบทที่สูญหายไป เนื่องจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ ฯลฯ นักเขียนกลุ่มนี้จะสร้างเรื่องราวขึ้นมาโดยสะท้อนภาพรวมของปัญหาเหล่านี้แบบกันไป ไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และการนำเสนอปัญหามองปัญหาที่อาจจะไม่ชัดเจนเพียงพอ เนื่องจากนักเขียนมิได้มุ่งเจาะลึกปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ ปัญหาที่มักกล่าวถึงมากที่สุดคือปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่

ของรัฐ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "เจ้านาย" มีปรากฏอยู่ในนวนิยายแนวนี้เกือบทุกเรื่อง
 ลักษณะของการสะท้อนปัญหาทั่ว ๆ ไปของสังคมชนบทมีปรากฏอยู่ในนวนิยายส่วนใหญ่ของ
 นิมิตร ภูมิถาวร เรื่อง คือรักและหวัง ของ วิวัฒน์ วรรณยางกูร และเรื่อง ถนนนอก-
เมือง ของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์

4. กลุ่มที่สะท้อนปัญหาของเยาวชนในชนบท

ลักษณะการสะท้อนปัญหาของเยาวชนในชนบทไทยนั้น มี
 ปรากฏมากในนวนิยายแนวนี้ ส่วนใหญ่นักเขียนจะใช้วัตถุดิบจากการที่เขามีความ
 สัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก ๆ ในชนบทมาเป็นข้อมูล เช่น พิบูลศักดิ์ ละครพล และ
 มาลา คำจันทร์ เคยมีอาชีพเป็นครูในชนบทภาคเหนือ ทำให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด
 และรับรู้ถึงปัญหาของเด็ก ๆ ชาวเขา นิพพาน ฯ และ จำลอง ฝั่งชลจิตร เคยเป็น
 ครูในชนบทภาคใต้ และเคยได้สัมผัสกับชีวิตและปัญหาของเด็กชาวไทยพุทธ และไทย-
 มุสลิม นักเขียนเหล่านี้จะนำเรื่องราวของเด็ก ๆ ในชนบทเหล่านั้นมาสร้างเป็นเรื่องราว
 อย่างงดงาม โดยมีตัวละครเอกเป็นเด็กชาวชนบท ลักษณะการสะท้อนปัญหาของเยาวชนใน
 ชนบทไทยนั้น นักเขียนจะชี้ให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ ในชนบทประสบอยู่ ซึ่งปัญหา
 เหล่านี้มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อม หรืออาจเป็นปัญหาที่ผู้ใหญ่สร้างขึ้น หรืออาจเป็นปัญหา
 ที่เกิดจากตัวเด็กเอง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการด้อยโอกาสทางการศึกษาของเด็กในชนบท
 ปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างเด็ก ๆ ที่ต่างเผ่าพันธุ์ ปัญหาเกี่ยวกับความยากจนของ
 ครอบครัวซึ่งทำให้เด็ก ๆ ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อช่วยเหลือครอบครัว และปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึก
 นึกคิดที่สับสนของเด็กในชนบท เกี่ยวกับชีวิตและอนาคต ซึ่งขัดแย้งกับสภาพความเป็นอยู่
 ที่แท้จริง ลักษณะของการสะท้อนปัญหาของเยาวชนในชนบทมีปรากฏชัดเจนในนวนิยายสำหรับ
 เยาวชนของ พิบูลศักดิ์ ละครพล มาลา คำจันทร์ นิพพาน ฯ มานพ ถนอมศรี ทน
 นันทพฤษ์ และ จำลอง ฝั่งชลจิตร

ตัวละคร (Characters)

ตัวละคร (Characters) คือ "ผู้มีบทบาทในเรื่อง อาจจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของก็ได้ แล้วแต่ผู้แต่งจะกำหนด โดยจำลองบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอและ พฤติกรรมต่าง ๆ ให้เหมือนมนุษย์ แต่มิใช่มนุษย์จริงคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ" (สายทิพย์ บุญลภิจ 2523 : 135)

ส่วนใหญ่ในนวนิยายแนวนี้ นักเขียนมักจะสร้างตัวละครสำคัญให้มีลักษณะเป็นตัวละครแบบฉบับ (typed character) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ลักษณะตัวละครสำคัญ 3 ประเภทคือ

- 1) ตัวละครเอก (ตัวละครฝ่ายชาย / ตัวละครฝ่ายหญิง / ตัวละครเอก-ซึ่งเป็นเด็ก)
- 2) ตัวละครฝ่ายผู้ร้าย
- 3) ตัวละครประกอบ

1) ลักษณะของตัวละครเอก

นวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 นักเขียนนวนิยายสร้างตัวละครเอกเป็นฝ่ายชาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจจะเป็นเพราะว่านักเขียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย และนวนิยายแนวนี้ลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเอกต้องต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งมีการผจญภัย เช่น การไปเผชิญโชคต่างแดน และการเป็นผู้นำของท้องถิ่น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ตัวละครเอกเหมาะสมที่จะเป็นฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง

ลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายชายของนวนิยายแนวนี้พิจารณาจากการสร้างตัวละครแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(ก) มีอาชีพเป็นครูชนบท

ลักษณะการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายให้มีอาชีพเป็นครูในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกลนั้น เป็นวิธีหนึ่งที่นักเขียนกลุ่มนี้นิยมกันมาก ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากภูมิหลังของนักเขียนหลายคนเคยมีอาชีพเป็นครูในชนบทบ้านเกิดและในชนบทที่ห่างไกล เช่น นิมิตร ภูมิदार คำทमान คนไค พิบูลศักดิ์ ละครพล มาลา คำจันทร์ และ

นิพนพาน ฯ (มกุฏ อรดี) เป็นต้น นักเขียนซึ่งเคยมีอาชีพเป็นครูเหล่านี้ได้นำประสบการณ์ชีวิตช่วงที่คลุกคลีกับเด็กนักเรียน และนำปัญหาต่าง ๆ ในระบบการศึกษาระดับท้องถิ่นมาถ่ายทอดไว้อย่างสมจริง ซึ่งปัญหาบางปัญหาก็เป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นจริง ๆ กับสถาบันการศึกษาในชนบทที่ห่างไกล ลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีอาชีพเป็นครูนั้น ผู้เขียนมักจะสร้างให้ตัวละครมีลักษณะเป็นตัวละครแบบฉบับ (typed character) คือเป็นตัวแทนของครูตามภาพพจน์ที่มักจะถูกมองตามความนึกคิดและอุดมคติของตน กล่าวคือเป็นครูที่มีอุดมการณ์มีการศึกษาดี (จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาเป็นอย่างต่ำ การศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี) มีตำแหน่งเป็นครูใหญ่หรือครูน้อย มีคุณลักษณะที่เป็นคนมีจิตใจหนักแน่น ไม่ถือตัว ไม่เจ้าชู้ หน้าตาดี ชัยชนะในหน้าที่การงาน เข้ากับชาวบ้านได้ดีเป็นที่รักของเด็กนักเรียน มีอุดมการณ์สูงส่งในการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีลักษณะเป็นผู้นำ และรักประชาธิปไตย เช่น ครูปิยะ ในเรื่อง ครูบ้านนอก ของ คำพูนมาศ ครูชัย ในเรื่อง แต่คุณครูด้วยคมแฝก ครูเทอดไทย ในเรื่อง นรกในโรงเรียน และ ครูชอบ ในเรื่อง เหยียบฝุ่นชอล์ก ของ นิมิตร ภูมิถาวร เป็นต้น

(ข) เป็นหนุ่มลูกทุ่ง

ลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายชายที่เป็นหนุ่มลูกทุ่งนั้น เป็นอีกกลวิธีหนึ่งในการสร้างตัวละครของนักเขียนกลุ่มนี้ที่นิยมกันมาก ลักษณะของตัวละครที่เป็นหนุ่มลูกทุ่งส่วนใหญ่จะเป็นตัวละครที่เป็นคนท้องถิ่น คือ เกิดที่นั่น อยู่ที่นี่ (อาจมีบางคนไปศึกษาเล่าเรียนหรือไปอยู่ที่อื่นช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วก็กลับมาตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ที่บ้านเกิด) และตายที่นั่น ลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายชายที่เป็นหนุ่มลูกทุ่งนั้นมักจะเป็นตัวละครแบบฉบับเช่นกัน กล่าวคือ มีลักษณะนิสัยยอตน เข้มแข็ง กล้าหาญ ไม่กลัวใคร บ้างก็หัวรุนแรง รักอิสระ ซื่อสัตย์ ชัยชนะทำมาหากิน บางคนมีลักษณะของนักสู้ รักการผจญภัย รักศักดิ์ศรี ยึดมั่นในประเพณี และส่วนใหญ่รักคนศรี มีทั้งที่เป็นคนธรรมดาไม่มีการศึกษา เช่น เชิด ในเรื่อง สาวชาวไร่ ทองใบ ในเรื่อง หนุ่มชาวนา นายแม่ ในเรื่อง คนเผาถ่าน ของ นิมิตร ภูมิถาวร นายช้อยเคน ในเรื่อง นายช้อยหมิ ของ คำพูน บุนนที ลักษณะของหนุ่มลูกทุ่งที่ค่อนข้างมีการศึกษา เช่น สันต์ ในเรื่อง ท้องนาสะเทือน ของ นิมิตร ภูมิถาวร พลอย ลูกนาจวน ในเรื่อง ลาก่อนนาวังเหล็ก และ

ไฉ่พลอย ของ สมคิด สิงสง หรือเป็นหนุ่มนักสู้ที่มีเหตุผล รักถิ่นกำเนิด และรักพวกพ้อง เช่น สว่างหลั่น ตัวละครเอกชาวเขาในเรื่อง ฮ่อมอกภูเขา ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม ยูโซะ ในเรื่อง ชื่อโก๊ะ แซ่กอ ของ สุชีพ ณ สงขลา เป็นต้น ตัวละครเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นโสดและมีอายุไม่เกิน 30 ปี ตัวละครที่มีอายุค่อนข้างมากกว่าตัวละครตัวอื่น ๆ ก็คือ นายแค้น ชายแก่ผู้รักธรรมชาติและรักอิสระเสรี ในเรื่อง คนเผาถ่าน ของ นิมิตร ภูมิถาวร

นอกจากนั้นตัวละครเอกฝ่ายชายซึ่งเป็นหนุ่มลูกทุ่งนั้น ในอีกส่วนหนึ่งมักเขียนสร้างให้เป็นคนที่น่าสงสาร ค่อนข้างชื่อ โง่เขลา ยากจน และตกเป็นเหยื่อของผู้ที่ฉลาดกว่าผู้บ่่อย ๆ เช่น ลอย ในเรื่อง สร้อยทอง และ บุญปลุก ในเรื่อง กักพันสู้ ของ นิมิตร ภูมิถาวร เป็นต้น

(ค) เป็นเจ้าของที่ของรัฐ

ตัวละครเอกฝ่ายชายที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปรากฏอยู่ไม่มากนัก นักเขียนแนวนี้มักไม่นิยมสร้างตัวละครเอกให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ก็มีนักเขียนแนวนี้บางคนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ เป็นข้าราชการกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชาวชนบทโดยตรง ได้สร้างตัวละครเอกให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะตัวละครในอุดมคติ คือ เทียงตรง ยุติธรรม รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ดีเยี่ยม เป็นมิตรที่ดีของประชาชน เสียสละเพื่อส่วนรวม และไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ นอกจากนี้ตัวละครเอกฝ่ายชายซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น มักจะถูกสร้างขึ้นเพื่อพยายามลบล้างภาพพจน์ที่ไม่ดีของอาชีพคนในสายตาของชาวบ้านทั่ว ๆ ไป เช่น นายอำเภอรวมพล ในเรื่อง นายอำเภอกฎวิถี ของ บุญโชค เจียมวิริยะ ปลัดตะวัน ในเรื่อง ปลัดหนุ่ม ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม และตัวละครเอกฝ่ายชายซึ่งมีตำแหน่งเป็นศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ในนวนิยายของ คำพมาน คนไค เป็นต้น

ตัวละครเอกฝ่ายหญิง

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 มักจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับตัวละครเอกฝ่ายหญิงนัก บทบาทเด่นในการดำเนินเรื่องจะอยู่ที่ตัวละครเอกฝ่ายชายเป็นส่วนใหญ่ ประเด็นนี้ผู้วิจัยเข้าใจว่า อาจจะเป็นเพราะ

นักเขียนนวนิยายเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชาย ทั้งลักษณะของเนื้อเรื่องและโครงเรื่องในนวนิยายมีการ ผจญภัย ปู่ โลกโผน และการต่อสู้กับกลุ่มอิทธิพลแทรกอยู่เป็นส่วนมาก ดังนั้นการสร้าง ตัวละครเอกเป็นผู้ชายจึงดูจะเหมาะสมหรือสมจริงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามนักเขียนนวนิยาย ก็มีได้ละเลยการสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงเสียทีเดียว เพียงแต่การสร้างตัวละครเอก ฝ่ายหญิงของนักเขียนนวนิยายก็เพื่อส่งเสริมบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายชายให้เด่นยิ่งขึ้นเท่านั้น

ลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายหญิงของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหา สังคมชนบทนั้น ส่วนใหญ่จะถูกสร้างให้เป็นหญิงสาวชาวบ้านที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ฉลาด ไม่กลัวใคร และเก่งงานบ้าน จนทำให้เป็นที่หมายปองของหนุ่มทั่วไป และมักจะมีบทบาท ที่คอยช่วยเหลือตัวละครเอกฝ่ายชายอยู่บ่อยครั้ง เช่น อังกาบ ในเรื่อง สร้อยทอง อบเชย ในเรื่อง กักพันสู ของ นิมิตร ภูมิถาวร และ เพ็ญจันทร์ ในเรื่อง ไอ้พลอย ของ สมคิด สิงสง เป็นต้น นอกจากนี้ลักษณะของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ค่อนข้างเด่น ก็มีอยู่บ้างคือ เป็นผู้หญิงที่ได้รับการศึกษา เป็นคนสวยบอบบาง รักนวลสงวนตัวแต่ต้องจับ ฉลาด และทันแพเป็นคนที่ร้ายวัย ได้แก่ ครูดวงดาว ในเรื่อง ครูบ้านนอก ของ คำพมาน คนไค และ ครูเรือนแก้ว ในเรื่อง แต่คุณครูด้วยผมแฝก ของ นิมิตร ภูมิถาวร เป็นต้น

ตัวละครเอกเป็นเด็ก

นวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 หลายเรื่องนิยมสร้างตัวละครเอกเป็นเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มนวนิยายสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีเนื้อหาและโครงเรื่องสะท้อนปัญหาสังคมชนบท นวนิยายกลุ่มนี้มีอยู่จำนวนหนึ่งที่ได้รับการนิยมนอกจากผู้อ่านอย่างสูงจนมีผู้นำไปสร้างเป็นภาพยนตร์* และหลายเล่มได้รับรางวัล** การสร้าง

* นวนิยายสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีเนื้อหาสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ที่ถูกนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ คือ เรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพพาน ฯ

** นวนิยายสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีเนื้อหาสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 เรื่องที่ได้รับรางวัล มีรายชื่อปรากฏในภาคผนวก ข.

ตัวละครเอกเป็นเด็กของนวนิยายแนวนั้น จะมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่นของภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ตัวละครเอกเป็นเด็กชาวเขา ในนวนิยายของพิบูลศักดิ์ ละครพล และ มาลา คำจันทร์ ตัวละครเอกเป็นเด็กไทยมุสลิมในท้องถิ่นภาคใต้ ในนวนิยายของนิพพาน ฯ (มกุฏ อรดี) หรือตัวละครเอกเป็นเด็กเชื้อสายลาวภาคอีสานในนวนิยายของมานพ ถนอมศรี และ คำพูน บุญทวี เป็นต้น วิธีการสร้างตัวละครเอกเป็นเด็กในท้องถิ่นต่าง ๆ ของนักเขียนแนวนั้นมีลักษณะเฉพาะคือ นักเขียนแนวนั้นส่วนใหญ่จะใช้ตัวละครเอกเป็นเด็กผู้ชาย แสดงทัศนะของตนเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เด็ก ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กถูกลดค่า ช่างคิด มีความประพฤติเรียบร้อย เมตตาอารีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ รักอิสระเสรี ตลอดจนมีความผูกพันกับถิ่นกำเนิดและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน เช่น ยายี ในเรื่อง ลูกป่า อินทร ในเรื่อง นกแอ่นฟ้า นุโพ และ หม่อมงพอ ในเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ ของ มาลา คำจันทร์ มาวี ในเรื่อง หุ่น้ำเงิน ของ พิบูลศักดิ์ ละครพล บองหลา ในเรื่อง บองหลา ของ พนม นันทฤกษ์ และเด็กน้อยคุณ ในเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี เป็นต้น หรือมีลักษณะของเด็กชายที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อปากท้อง และต้องการเรียนรู้โลกและชีวิตเพื่อแสวงหาประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งมีลักษณะเป็นผู้นำ เชื้อมั่นในตนเอง และมีความคิดกว้างไกลเกินกว่าเด็กวัยเดียวกัน เช่น รอยิม ในเรื่อง เด็กชายชาวเล ของ พนม นันทฤกษ์ ชูยัน ในเรื่อง ฝั่เสื่อและดอกไม้ ของ นิพพาน ฯ เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีตัวละครเอกซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงมักจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นคู่คิดหรือเป็นเพื่อนสนิทคอยช่วยเหลือเด็กผู้ชาย เช่น มิ้มปี ในเรื่อง ฝั่เสื่อและดอกไม้ มาธา ในเรื่อง หุ่น้ำเงิน ของ นิพพาน ฯ เป็นต้น และมีตัวละครเอกซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงภาคอีสานมีบทบาทเด่นเป็นตัวนำเรื่อง ต้องดิ้นรนต่อสู้ปัญหาอย่างว่าเหว ผลที่สุดก็ต้องประสบกับเคราะห์กรรมที่พวกผู้ใหญ่เป็นผู้ก่อขึ้น ได้แก่ พิน ในเรื่อง บั๊กบักต้องสังสาร ของ มานพ ถนอมศรี

2) ตัวละครฝ่ายผู้ร้าย

นักเขียนนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี

พ.ศ. 2519-2529 ส่วนใหญ่จะเน้นบทบาทของตัวละครฝ่ายผู้ร้ายค่อนข้างชัดเจน และลักษณะหรือกลวิธีการสร้างตัวละครฝ่ายผู้ร้ายก็คล้ายคลึงกันผู้วิจัยมีความเห็นว่านวนิยายแนวนั้น

ส่วนใหญ่ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายค่อนข้างจะเป็นสูตรสำเร็จที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเชิดชูบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายชายให้เด่นชัดขึ้น และช่วยเพิ่มอรรถรสของเรื่อง ถ้านวนิยายแนวนี้ขาดตัวละครฝ่ายผู้ร้าย การดำเนินเรื่องก็จะขาดความตื่นเต้น และขาดรสชาติเป็นอย่างมาก เพราะบทบาทของตัวละครฝ่ายผู้ร้ายของนวนิยายแนวนี้มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าตัวละครเอก

ลักษณะและกลวิธีการสร้างตัวละครฝ่ายผู้ร้ายของนวนิยายแนวนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนที่มีบทบาทเด่นชัดที่สุด ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

- ก. กลุ่มที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ข. กลุ่มที่เป็นชาวบ้านและกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่น
- (ก) กลุ่มที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 มีลักษณะเฉพาะตัวที่เด่นชัดและเป็นลักษณะร่วม ซึ่งอาจจะตั้งเป็นข้อสังเกตที่สำคัญได้ คือ ส่วนใหญ่นักเขียน* มักนิยมสร้างตัวละครฝ่ายผู้ร้ายให้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ ข้าราชการฝ่ายปกครองระดับท้องถิ่น นับตั้งแต่นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการฝ่ายการศึกษา เช่น ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษา ครูใหญ่ และครูน้อย รวมทั้งข้าราชการตำรวจซึ่งมีหน้าที่รักษากฎหมาย และข้าราชการทหารซึ่งมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองประเทศชาติ ตลอดจนข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในชนบท เช่น ข้าราชการของกรมป่าไม้ ข้าราชการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในท้องถิ่น เป็นต้น กลุ่มบุคคลที่กล่าวถึงข้างต้นล้วนมีหน้าที่เกี่ยวข้อง

---

* เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่เฉพาะแต่ในนวนิยายเท่านั้นที่นักเขียนนิยมสร้างให้ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในเรื่องสั้นและบทกวีร่วมสมัยก็นิยมสร้างตัวละครฝ่ายผู้ร้ายเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยเช่นกัน

โดยตรงกับชาวชนบท ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าภาพพจน์ของบุคคลกลุ่มนี้ในสายตาค้นคว้าเขียนเป็นภาพพจน์ที่เลวร้าย ลักษณะของตัวละครประเภทนี้จึงมีความน่ารังเกียจตั้งแต่รูปร่างหน้าตาที่ค่อนข้างส่อเค้าของผู้ร้าย เช่น อ้วน เตี้ย หัวล้าน ดวงตาเจ้าเล่ห์ หรือบางคนก็มีลักษณะที่เย้ยแหยง คุร้ายแฝงอยู่ในสีหน้าและแววตา ลักษณะนิสัยของตัวละครกลุ่มนี้จะเป็นคนที่เห็นแก่ตัว เห็นแก่อามิสสินจ้างรางวัล เห็นแก่ลาภยศและตำแหน่ง ขาดความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ หรือบางคนก็ใช้ตำแหน่งหน้าที่บังหน้าเพื่อเบียดบังหาผลประโยชน์ใส่ตนบ้างก็ประจบสอพลอผู้บังคับบัญชา บางส่วนชอบหาเรื่องซุ่มแทงรังแกหรือกลั่นแกล้งชาวบ้านที่ไม่มีทางต่อสู้ ส่วนใหญ่จะมีนิสัยเป็นคนเผด็จการ ชอบวางอำนาจ ใช้อวด และเป็นคนเจ้าสำราญ คือ ชอบดื่มเหล้า และชอบเกี้ยวพวญกลุ่มอันธพาล ชาวบ้านเรียกตัวละครกลุ่มนี้ว่า "เจ้านาย" และจะมีความกลัวเกรงบุคคลกลุ่มนี้มาก ชาวบ้านมักจะไม่นกล้าขัดใจและยินยอมทำตามความประสงค์ของ "เจ้านาย" ทุกอย่าง ตัวละครกลุ่มนี้มีบทบาทร้ายอย่างเด่นชัด ได้แก่ ปลัดผัน ในเรื่อง สร้อยทอง ครูใหญ่เถิน ในเรื่อง โรงเรียน-นักเรียน กำนันสิงห์ ในเรื่อง คนเผาถ่าน ของ นิมิตร ภูมิถาวร ศึกษากร ในเรื่อง หัวอกศึกษา ของ คำพมาน คนโค ร.ต.อ.คำราม พิชิต ในเรื่อง ชื่อโก้ แขก ของ สุชีพ ณ สงขลา และ พันตำรวจตรีปาน ในเรื่อง ไอ้พลอย ของ สมคิด สิงสง เป็นต้น และยังมีพวก "เจ้านาย" ที่มีบทบาทเป็นผู้ร้ายอย่างไม่เด่นชัดนักปรากฏแทรกอยู่ในเรื่องอื่น ๆ อีกมาก

(ข) กลุ่มที่เป็นชาวบ้านและกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่น

ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายกลุ่มนี้จะมีลักษณะเป็นชาวบ้านธรรมดา เช่น เป็นนักเลงประจำถิ่นในหมู่บ้าน เป็นหัวหน้าหรือลูกน้องของกลุ่มอิทธิพล ตัวละครกลุ่มนี้มักจะมีนิสัยอันธพาล ตั้งตนเป็นปฏิปักษ์กับผู้ที่ขัดผลประโยชน์ มีนิสัยฉลาดแกมโกง มุทะลุ คุร้าย และชอบระรานชาวบ้าน รวมไปถึงตัวละครที่เป็นคู่แข่งในเรื่องความรักกับตัวละครเอกฝ่ายชายด้วย เช่น ประสิทธิ์ ในเรื่อง เหยียบฝุ่นซอล์ก ปาน ในเรื่อง กำนันโพธิ์ เชิงชาย ของ นิมิตร ภูมิถาวร และ บุญเลิศ ในเรื่อง ไอ้พลอย ของ สมคิด สิงสง และ นายอ้วน ทนาคพะ ในเรื่อง คือรักและหวัง ของ วัณม์วรรณยางกูร เป็นต้น ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายกลุ่มนี้อีกส่วนหนึ่งจะมีลักษณะเป็นนายทุนมีอาชีพ

ออกเงินกู้ หรือเป็นพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมีนิสัยเห็นแก่ได้ ไร้คุณธรรม ฉลาดแกมโกง เจ้าเล่ห์ เอาโรคเอาเปรียบชาวนาชาวไร่ และชอบอาศัยบารมีของ "เจ้านาย" เพื่อค้ำชู ชูศรีชวบ้าน เช่น เสียดง ในเรื่อง กัณฑ์สู ของ นิมิตร ภูมิดาว เสียดง ในเรื่อง ครุบ้านนอก ของ คำพาน คนโค ลุงอ้าย ในเรื่อง บ้านไร่ช่ายคง ของ มาลา คำจันทร์ เป็นต้น ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายประเภทนายทุนนี้จะเป็นตัวละครที่สะท้อนสภาพ เศรษฐกิจในชนบทที่ต้องอาศัยพ่อค้าคนกลางและนายทุนเงินกู้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังเป็นตัวละครที่มีความจำเป็นต่อเนื้อเรื่องและโครงเรื่อง เพราะตัวละครประเภทนี้จะเป็น ผู้สร้างเงื่อนไข ความขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ ในเรื่อง

ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายทั้ง 2 กลุ่มนี้ ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย และมีบทบาทสำคัญที่สร้างความขัดแย้งขึ้นในเรื่องในลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อตัวละครเอก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชายเหมือนกัน ส่วนตัวละครฝ่ายผู้ร้ายซึ่งเป็นเด็กและเป็นเพศหญิงนั้น ผู้วิจัยไม่พบลักษณะที่ชี้ชัดชัดเจนเช่น 2 กลุ่มข้างต้น เพียงแต่อาจจะมึนสัยใจคอและพฤติกรรมบางช่วงหรือบางตอนที่ขัดแย้งกับตัวละครเอกบ้าง และก็สำนึกผิดได้ในที่สุด เช่น ช่อ เด็กสาวเขาในเรื่อง ลูกป่า ของ มาลา คำจันทร์ นาภา เด็กอิสลามภาคใต้ ในเรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพพาน ฯ เป็นต้น

3) ตัวละครประกอบ

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทนี้ ตัวละครประกอบมักจะ ไม่มีความสำคัญต่อเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องมากนัก ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงตัวประกอบ ในลักษณะที่เป็นกลุ่มบุคคล หรือเป็นประเภทมากกว่าที่จะเน้นเป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตาม บทบาทของตัวละครประกอบก็ช่วยเน้นความสำคัญของโครงเรื่องให้แจ่มชัดขึ้น ตลอดจนช่วย ส่งเสริมบทบาทของตัวละครเอก และตัวละครฝ่ายผู้ร้ายให้เด่นชัดขึ้นด้วย ตัวละครประกอบ ของนวนิยายแนวนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะของตัวละครประกอบอยู่ 2 ประเภท คือ

- ก. ตัวละครประกอบซึ่งเป็นพวกเดียวกับตัวละครเอก
- ข. ตัวละครประกอบซึ่งเป็นพวกเดียวกับตัวละครฝ่ายผู้ร้าย

(ก) ตัวละครประกอบซึ่งเป็นพวกเดียวกับตัวละครเอก

ลักษณะและกลวิธีการสร้างตัวละครประกอบซึ่งเป็นพวกเดียวกับตัวละครเอกนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกลมกลืนกับบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครเอก กล่าวคือ ตัวละครประเภทนี้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือและปกป้องตัวละครเอก ซึ่งมีบทบาทสำคัญตั้งแต่พระรอง ลงไปจนถึงตัวละครพระเอกธรรมดา ๆ ตัวละครประเภทนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวละครเอกในด้านของทัศนคติและพฤติกรรม คือมักจะเป็นคนดี ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ มีคุณธรรม เห็นอกเห็นใจผู้ตกทุกข์ได้ยาก และรักความยุติธรรม ตัวละครประเภทนี้ถ้าเป็นหนุ่มลูกทุ่งก็จะอยู่ในสถานภาพเป็นเพื่อนรักกับตัวละครเอกฝ่ายชาย ถ้าเป็นครูก็จะอยู่ในสถานภาพเป็นครูน้อยที่มีเมตตา คอยช่วยเหลือปลอบใจเด็กนักเรียน และมักจะมีนิสัยประนีประนอม แต่ขณะเดียวกันก็ยึดมั่นในความถูกต้องมากกว่าจะคล้อยตามกลุ่มอิทธิพล ถ้าเป็นเด็กก็จะเป็นตัวละครที่เป็นเพื่อนคู่หูกับตัวละครเอกซึ่งเป็นเด็กผู้ชายและมีบทบาทเด่นในฐานะเป็นเพื่อนคู่คิดของตัวละครเอก แต่ก็มักจะเป็นตัวละครที่มีความอ่อนแอ ไม่มั่นใจในตัวเอง เรียนหนังสือไม่เก่ง ค่อนข้างขี้อาย แต่มองโลกในแง่ดี และรักเพื่อน ตัวละครประกอบซึ่งเป็นเด็กนี้จะช่วยส่งเสริมบทบาทของตัวละครเอกซึ่งเป็นเด็กอย่างชัดเจน และจะมีบทบาทที่คอยช่วยเหลือเกื้อหนุนกันอยู่ตลอดเวลา ที่เด่นชัดได้แก่ นวนิยายสำหรับเยาวชนเกือบทุกเรื่องของ มาลา คำจันทร์ พิบูลศักดิ์ ละครพล พนม นันทฤกษ์ และเรื่อง ขนานน้อยกลางทุ่งนา ของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

(ข) ตัวละครประกอบซึ่งเป็นพวกเดียวกับตัวละครฝ่ายผู้ร้าย

ลักษณะและกลวิธีการสร้างตัวละครประกอบซึ่งเป็นพวกเดียวกับตัวละครฝ่ายผู้ร้ายนี้ ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่จะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อส่งเสริมบทบาทหรือประดัมบารมีของตัวละครฝ่ายผู้ร้าย ตัวละครประกอบประเภทนี้มีลักษณะชั่วร้าย คือ มีนิสัยอันธพาลหรือเป็นนักเลงประจำถิ่น ส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานภาพเป็นสมุนมือขวาและเป็นลูกน้องของตัวละครฝ่ายผู้ร้าย หรือเป็นลูกหลานเป็นญาติกับตัวละครฝ่ายผู้ร้าย คอยรับคำสั่งหรือปฏิบัติตามคำสั่งของผู้เป็นหัวหน้า และจะตักอับหรือหมกมุ่นตามตัวละครฝ่ายผู้ร้าย ตัวละครประกอบนี้มีอยู่มากในนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบท ทั้งมีบทบาทเด่นเทียบเท่าตัวละครฝ่ายผู้ร้าย และมีบทบาทรอง ๆ ลงไป ซึ่งตัวละครประกอบประเภทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพ

ของสังคมชนบทไทยที่มีกลุ่มอิทธิพล กลุ่มของนักเลงอันธพาลที่มีลูกน้องหรือมีพรรคพวกมาก ๆ คอยข่มเหงรังแกหรือสร้างความเคืองร้อนให้กับชาวบ้าน ดังปรากฏอยู่เสมอในภาพยนตร์ไทย และนวนิยายเกี่ยวกับชนบท ตัวประกอบประเภทนี้มีปรากฏเด่นชัดในนวนิยายหลายเรื่องของ นิมิตร ภูมิตาวร ในนวนิยายเรื่อง ลาก่อนนางวังเหล็ก และ ไอ้พลอย ของ สมคิด สิงสง และในนวนิยายเรื่อง ชื่อโก๊ะ แซ่กอ ของ สุชีพ ณ สงขลา เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า มีตัวละครประกอบอีกกลุ่มหนึ่งที่มี ปรากฏอยู่มากมายในนวนิยายแนวนี้ บ้างก็มีบทบาทเด่นในเรื่อง บ้างก็เป็นชาวบ้านธรรมดา ๆ ที่มีบทบาทเพียงเล็กน้อย แต่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเสริมให้เนื้อเรื่องมีรสชาติและสมจริงยิ่งขึ้น เพราะนวนิยายแนวนี้เนื้อเรื่องจะกล่าวถึงวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไปของชาว ชนบท ฉะนั้น ตัวประกอบที่เป็นชาวบ้าน เป็นผู้ใหญ่นบ้าน เป็นพระ เป็นเด็ก ๆ เป็นครู และเป็นข้าราชการระดับท้องถิ่นจึงมีปรากฏอยู่มากมายในนวนิยายแนวนี้ตามสภาพที่เป็นจริง ของสังคมชนบทไทย ตัวละครประกอบซึ่งเป็นกลางจะมีลักษณะไม่เป็นพวกของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อย่างชัดเจน หรือไม่มีทัศนคติที่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งโดยตรง แต่จะมีลักษณะเป็นตัว ของตัวเองในการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์สังคม และดำเนินชีวิตไปตามสภาพ แวดล้อมของตนอย่างสงบสุข ตัวละครประกอบดังกล่าวได้แก่ พระภิกษุ ซึ่งนอกจากจะสั่งสอน ให้ชาวบ้านเป็นคนดีแล้ว ยังอยู่ในฐานะเป็นที่เคารพรักเป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของชาวบ้าน ตลอดจนคอยช่วยแก้ปัญหาให้กับชาวบ้านอยู่เสมอ ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นพระผู้ใหญ่ มีอายุ เป็นคนท้องถิ่น บวชมานาน มีเมตตา และเป็นที่รักเคารพของชาวบ้านทั่วไป เช่น หลวงพ่อเคน ในเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี หลวงปู่ชา ในเรื่อง บั้งไฟค้อง สงสาร ของ มานพ ทัศนอมศรี และพระซึ่งชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อ ในเรื่อง สาวชาวไร่ ของ นิมิตร ภูมิตาวร เป็นต้น นอกจากตัวประกอบซึ่งเป็นกลางจะอยู่ในสถานภาพเป็น

พระภิกษุแล้ว ยังมีตัวประกอบซึ่งมีฐานะเป็นพ่อมด หมอผี หรือเป็นผู้เฒ่า ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้าน* เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านทั่วไป ตลอดจนเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมในงานพิธีสำคัญ ๆ หรืองานประจำปีของหมู่บ้าน และคอยช่วยเหลือปกป้องความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน ตัวละครดังกล่าวมีปรากฏอยู่ในนวนิยายของ มาลา คำจันทร์ มานพ ถนอมศรี และ พนม นันทพฤกษ์ เป็นต้น

ลักษณะของตัวละครในนวนิยายแนวนี้ทั้ง 3 ประเภทข้างต้น ซึ่งให้แก่ตัวละครเอก ตัวละครฝ่ายผู้ร้าย และตัวละครประกอบ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะนิสัยคงที่ และเป็นตัวละครประเภทเป็นสูตรสำเร็จ หรือเป็นตัวละครแบบฉาบ (typed character) ซึ่งถ้าพิจารณาในด้านการสร้างตัวละครแล้วอาจไม่สมจริงนักเพราะไม่มีการพัฒนาทางอารมณ์ เนื่องจากตัวละครเอกในนวนิยายแนวนี้มักจะเป็นคนดี และมีอุดมคติตลอดทั้งเรื่อง ในขณะที่ตัวละครฝ่ายผู้ร้ายก็มักจะร้ายตลอดทั้งเรื่อง แต่ถ้าพิจารณาจากลักษณะของแก่นเรื่องและโครงเรื่องแล้ว ลักษณะและบทบาทของตัวละครเอกและตัวละครฝ่ายผู้ร้ายดังกล่าวมีบทบาทที่สอดคล้องและกลมกลืนกับเนื้อเรื่องและแก่นเรื่องที่มุ่งสะท้อนปัญหาสังคมชนบทอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นความสมจริงในรูปแบบหนึ่ง และตัวละครทั้ง 2 ประเภทนี้ยังช่วยเสริมให้แก่แก่นเรื่องของนวนิยายแนวนี้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งผลให้มองเห็นถึงภูมิหลังและประสบการณ์เกี่ยวกับชนบทของนักเขียนนวนิยายแนวนี้ที่มีปรากฏอยู่ในบทบาทของตัวละคร

บทสนทนา (Dialogues)

บทสนทนา (Dialogues) คือ การใช้ภาษาโต้ตอบของตัวละครในเรื่อง และเป็นส่วนที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริงมากที่สุด กุหลาบ นิลลิกะมาส (2522 : 89) ได้สรุปวัตถุประสงค์สำคัญในการใช้บทสนทนาในการเขียนว่า

*ผู้อาวุโสประจำหมู่บ้านในศาสนาอิสลามเรียกว่า คาโต๊ะ โตะะครู หรือ โตะะอิหม่าม (ผู้ประกอบพิธีทางศาสนาอิสลาม) ซึ่งปรากฏบทบาทเป็นตัวละครประกอบมีบทบาทอย่างชัดเจนในเรื่องชื่อ โก๊ะ แช่กอ ของสุชีพ ณ สงขลา และเรื่อง เด็กชายชาวเล ของ พนม นันทพฤกษ์

1. เพื่อช่วยคำเนนเรื่อง
2. เพื่อช่วยให้รู้จักตัวละครในเรื่อง
3. ช่วยให้มีวิธีการไม่ซ้ำซาก คือเปลี่ยนเป็นบทสนทนาบ้างเป็นการบรรยายบ้าง
4. สร้างความสมจริง
5. ทำให้บทประพันธ์น่าอ่าน น่าสนใจ และมีชีวิตชีวขึ้น

ลักษณะของบทสนทนาในนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ผู้วิจัยพบว่านักเขียนนวนิยายแนวนี้มีกลวิธีการใช้ภาษาในบทสนทนา 3 ลักษณะ คือ

1. ใช้ภาษากลาง
2. ใช้ภาษาท้องถิ่น
3. ใช้ภาษากลางผสมกับภาษาท้องถิ่น

1) ใช้ภาษากลาง

ลักษณะของบทสนทนาซึ่งใช้ภาษากลาง จะสื่อสารกับผู้อ่านทั่ว ๆ ไปได้ง่าย นวนิยายแนวนี้หลายเรื่องถึงแม้จะใช้ฉากในท้องถิ่นชนบทภาคต่าง ๆ หรือสร้างตัวละครเป็นคนท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ ก็ตาม แต่ในส่วนของบทสนทนากลับใช้ภาษากลางในการสื่อสารระหว่างตัวละครด้วยกัน ซึ่งผู้วิจัยเข้าใจว่าอาจจะเป็นเพราะนักเขียนมิได้มุ่งจะใช้บทสนทนาเพื่อสร้างความสอดคล้องกลมกลืนกับฉากและตัวละคร แต่ต้องการใช้บทสนทนาซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่สามารถเข้าใจได้ง่ายในทันทีทันใด เพื่อสื่อสารแนวความคิดบางประการกับผู้อ่าน เช่น เรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพพาน ฯ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชนบทภาคใต้ และตัวละครก็ระบุชื่อเป็นชาวไทยมุสลิม แต่ผู้เขียนใช้บทสนทนาเป็นภาษากลางทั้งหมด เช่น บทสนทนายาระหว่างพี่น้องในครอบครัวของชื่อยัน

"เงินมันทำได้หลายอย่างนะ เอาไปซื้ออะไรก็ได้ . . . วันอาทิตย์นี้

เราไปตลาดนัดกันไหม ไปซื้อของกัน ใครอยากได้อะไรบ้าง"

"พี่มีเงินเท่าไรหรือ ?" อาเศรษฐาถาม

"เกือบยี่สิบบาทแล้วละ"

"มันซื้ออะไรได้บ้างล่ะ ?"

"ก็ไม่รู้เหมือนกัน ถ้ามีอะไรขาย เราจะเอาอะไรก็ได้ทั้งนั้น" ชูยันเก็บเหรียญทั้งหมดลงในกระป๋อง ปิดฝาไว้แน่นแล้ววนำกลับไปชุกไว้ที่กองผ้าตามเคม เมื่อกลับมาที่แคร์จึงว่า "ซื้อเกือกให้เอาไหม ?"

"ทำไมต้องซื้อเกือกด้วย ?" น้องสาวผมยาวเคลียไหล่ของเขาซัก

"จะบอกอะไรให้ ครูที่โรงเรียนเขาบอกว่าคนที่ไม่มีใส่เกือกนั้นนะ เชื้อโรค มันจะเข้าไปในคืนแล้วทำให้ไม่สบาย"

"อย่างนั้น คุณญาไม่สบายก็เพราะไม่มีใส่เกือก"

(นิพพาน ๓ 2530 : 8 : 54-55)

หรือบทสนทนาระหว่างเพื่อนรัก 2 คน คือ ชูยัน และนามา ในเรื่อง ผีเสื้อและดอกไม้

"บางที วันหนึ่งเราก็อาจจะเลิกเหมือนกัน รอให้เก็บเงินได้อีกนิก"

"นายจะไปทำอะไรต่อ ?"

"บอกแล้วว่าไม่รู้...คงไม่มีอะไรให้ทำ ไม่ต้องทำอะไรมั้ง ทำงานวันนี้เป็นวันสุดท้าย..."

ชูยัน ไม่เข้าใจว่าทำไมนามาจึงพูดอย่างนั้น แต่ก็ไม่ได้ถามอะไร

"นายกับมิมีไปถึงไหนแล้ว ?"

"ยังงี้ ไปถึงไหน ?"

"ก็...จะแต่งงานเมื่อไหร่ ?"

"เรายังไม่ได้คิดเลย ไม่เคยพูดถึงด้วยซ้ำ" ชูยันตอบ หัวเราะเบา ๆ

(นิพพาน ๓ 2530 : 8 : 247)

นอกจากนิพนธ์ของนิพพาน ๓ ซึ่งใช้บทสนทนาเป็นภาษากลาง ยังมีนิพนธ์อีกหลายเรื่องที่ใช้ภาษากลางเป็นส่วนมากในการสื่อสารระหว่างตัวละครในเรื่อง อาจจะมีคำบางคำเป็นภาษาถิ่นแทรกไว้โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นคำสรรพนาม หรือคำนามซึ่งเป็นชื่อเฉพาะเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นบทสนทนาจะเป็นภาษากลางทั้งหมด เช่นในเรื่อง ลูกป่า ของ มาลา คำจันทร์ ตอนที่ เป็นบทสนทนาระหว่างพ่อของยาชิ กับพ่อหลวงแก้ว

"คุณอะไรพ่อหลวง ?"

พ่อยาชิทำหน้าง ๆ พ่อหลวงร้องอ้าว ทำท่าฉงนฉงาย

"นี่สู้อย่างไม่รู้อีกหรือ ซ้ำสั่งพ่อชุธอมันไปบอกสูตั้งห้าหกวันแล้ว"

"บอกอะไร หน้าเท่าสองนิ้ว ซ้ำไม่เห็นพ่อชุธอโผล่ไปช่วยฉัน ยาชิมันให้ทุน
อะไรหรือ พ่อหลวง ?"

"ก็ทุนที่มันสอบนันแหละ ซ้ำทำรายงานส่งพ่อค้า เขาคัดสนใจให้ทุนยกซิแทนชุธอ
เพราะว่าชุธอมันรวยแล้ว ไม่ต้องใช้ทุนก็เรียนได้ แต่สูยังไม่รวยเขาถึงให้ทุน
ลูกลู"

"ถ้ายาชิมันรู้ ซ้ำว่ามันคงโห้ชื่นคอย"

พ่อยาชิพูดดวงตาแววับ

(2530 : 11)

หรือในเรื่อง เด็กชายชาวเล ของ พนม นันทพฤกษ์ บทสนทนา
ส่วนใหญ่จะเป็นภาษากลาง แต่ในส่วนที่เป็นคำนามเฉพาะผู้เขียนใช้ภาษาถิ่นได้แทรกไว้และมี
เชิงอรรถอธิบายความหมายของคำนั้น ๆ ไว้ท้ายหน้า เช่น ตอนที่ เป็นบทสนทนายาระหว่าง
รอฮีมตัวละครเอกในเรื่อง กับหมาก ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท

"ข้าชุกไว้ในพงแกหมอ* ตรงท่าได้โน้น ต้องเดินไกลกันหน่อย แต่ก็ไม่เท่าไร
หรอก ไปถึงนั้นก็จมกันได้เลย ใคร ๆ เขาก็รู้ว่าตรงนั้นเขตซา คงไม่มีใคร
มาแย่งที่..."

รอฮีมละลานตาจากกาละมังปลาแดงหมองขึ้นตอบคำถามเพื่อน พร้อมกับทำควมวด
เหมือนกับกำลังครุ่นคิดถึงอะไรบางอย่าง

"เออ... ไซ้หมาก เอ็งว่าเราเอาปูไปขายเองที่ตลาดตีมียะวะ น่าแบบบอกว่า
โลตั้งยี่สิบ พายเรือกันไปเองก็ได้..."

*ผู้เขียนอธิบายไว้ท้ายหน้าว่า หมายถึง ต้นเหงือกปลาหมอ เป็นภาษาถิ่น

"สองชั่วโมงน่าจะมึง แล้วเราก็จมกันเสร็จเย็นแล้ว พอดีก็..."

"ก็ค่อยไปขายวันรุ่งขึ้น เก็บปุ้บไว้ก่อนสักคืน"

(พนม นันทพฤษ 2524 : 29)

รวมทั้งบทสนทนาของตัวละครในนวนิยายชีวิตชนบทของ นิมิตร ภูมิถาวร เกือบทุกเรื่องก็ใช้บทสนทนาเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างตัวละคร และนำเสนอปัญหาต่าง ๆ ผ่านทางบทสนทนาเหล่านั้นอย่างสมจริง เช่น บทสนทนายาระหว่าง ออบเชยกับบุญปลุกตัวละครเอกซึ่งเป็นหนุ่มสาวชาวบ้านในนวนิยายเรื่อง กัดฟันสู้ ของ นิมิตร ภูมิถาวร (2520 : 17)

"คงเก็บไว้ซื้อ..."

"ทำไมไม่เป็น"

"ออบทำให้เอาไหม"

"ไม่กลัวห่อหุหรือ มาบ้านนี้บ่อย ๆ"

"บ้านใกล้เรือนเคียง ไม่คบกันไว้ข้างก็แย"

2) ใช้ภาษาท้องถิ่น

ลักษณะของบทสนทนาซึ่งใช้ภาษาท้องถิ่น ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่ จะปรากฏในนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องและโครงเรื่องเกี่ยวกับสังคมชนบทภาคอีสาน ลักษณะของ บทสนทนาของนวนิยายแนวนี้ในส่วนของเนื้อเรื่องจะเป็นภาษากลาง เฉพาะในส่วนของบท สนทนาเท่านั้นที่ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารระหว่างตัวละคร และบทสนทนา ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นนั้นมักจะเป็นคำง่าย ๆ ที่ผู้อ่านทั่ว ๆ ไปสามารถเข้าใจได้โดยง่าย ถ้ามีคำในภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นคำยากหรือเป็นศัพท์เฉพาะก็มีคำอธิบายต่อท้าย หรือมีวงเล็บ ซึ่งเป็นภาษากลางอธิบายอย่างชัดเจน หรือมีเชิงอรรถอธิบายไว้ท้ายหน้า ลักษณะของบท สนทนาซึ่งใช้ภาษาท้องถิ่นนั้น อาจจะไม่ใช้ภาษาท้องถิ่นทั้งเรื่อง แต่ส่วนใหญ่จะใช้ภาษา ท้องถิ่นในการพูดจาระหว่างตัวละครเพื่อความสมจริงกับเหตุการณ์ ฉาก และพฤติกรรมของ ตัวละครในเรื่อง ซึ่งให้แก่ บทสนทนาในเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี และเรื่อง

บ๊วยกับต้องสงสาร ของ มานพ ถนอมศรี เช่น บทสนทนาระหว่างเพื่อนบ้านของเด็กน้อยคุณ
คอนไปหาปลา กินลาบปลั้ง ในเรื่อง ลูกอีสาน

"แซบบักทำน้อย ?" ลุงกาถามคุณ

"แซบ"

"แซบจังไค้ ?" ลุงกาถามอีก

"หึ่งมันและหอมคล้ายปลั้งจักจั่น" คุณบอก

"หึคจั่นกับอีกคำกองอย่ากินหลาย" ลุงกาว่ามองหน้าพี่คำกอง

"เป็นหยั่ง ?" พี่คำกองสงสัย

ลุงกาพูดว่า

"ฮ่าว ผัวเมียใหม่ ๆ เข้าห้ามกินปลั้งเพราะมันมีแสงหลายปลั้งบ้องไฟแสนเมือง
ร้อยเอ็ด"

แล้วทุกคนก็หัวเราะกันครืนขึ้น เสียงหัวเราะซาดห้วงหายไปนราป่า แล้ว
เสียงจับจิบก็ดังขึ้นแทนที่ ทำให้คุณนึกว่าขณะนี้กำลังนั่งกินข้าวอยู่ใต้ถุนคราวพ่อ
เปลี่ยนหลังคาเรือน เมื่อเดือนก่อนที่ผ่านมา

(คำพูด บุญทวี 2528 : 130 131)

หรือบทสนทนาได้ตอบอีกตอนหนึ่งระหว่างเด็กชายคุณกับเพื่อนบ้านในเรื่อง ลูกอีสาน

"อย่าลืมน้องบักคุณ ใหญ่มาให้มายาม มาเยี่ยมให้ได้"

"เฮ้อ-กุสิมาได้" คุณว่าเท่านั้นก็ลืมหิวเสียแล้ว

มีเสียงยี่สุนร้องเรียกว่า ลุงกาคำลังขึ้นมาแล้ว จันดีจึงจับมือคุณออกวิ่งหนีอย่าง
ว่องไว มีเสียงเด็กหญิงร้องตามหลังว่า "อย่าตัว-อย่าโกหกเนื้อ บักคุณเอ๊ย

ฮ้อยมักเจ้าหลาย ๆ"

จันดีหยุดยืนร้องไปว่า "แล้วกูละ สุ่มักบ้อ กูไ้กว่าบักคุณแท้ ๆ นะ

ลุงการ้องมาว่า "โฮ สุ่มันใหญ่ก็สิมีเมียแล้วบ้อ"

จันตีหัวเราะแทะ ๆ เข้าไปว่า "ไปจับ ไปเล่นไว้ก่อน ยามช้อยกับบักคุณใหญ่
สิมาขอบ้านนี้"

(คำพูด บุญทวี 2528 : 201)

บทสนทนาระหว่างผู้ใหญ่น้ำกับคำสอนพ่อของเด็กหญิงพิณตัวละครเอกในเรื่อง บั้งบั้งต้องสงสาร

"บ่...บ่ต้องคอกพ่อผู้ใหญ่ ช้อยอยู่กับแม่ป้ามิ่งเพิ่น เพิ่นเป็นเอื้อยช้อยเอง"

"อ้อ..." ผู้ใหญ่น้ำพยักหน้า

"จ้งจ้งก็ขอแรงคนไปช่วยกันปลูกเพิงอยู่ก่อน อีกหน่อยค่อยเข้าไปตัดไม้มาปลูก
เรือน...เฮาสื่อขอแรงชาวบ้านให้ก็ได้"

"โเฮย...ตีหลาย ช้อยสิอยากให้ผู้ใหญ่ช่วยจ้งจ้งอยู่..." คำสอนในหน้ายิ้มรี้น

"ช้อยอยากให้ผู้ใหญ่ไว้กะชาวบ้าน มาปลูกเรือนเอาแรงให้ช้อย มือหลัง
มือหน้าช้อยสิไปช่วยคอบแทน"

ผู้ใหญ่น้ำพยักหน้า

"เจ้าสิปลูกเรือนมือโค" แกเงยหน้าขึ้นถาม

"มืออื่น (พุงนี้) มือโคที่พ่อผู้ใหญ่เห็นเหมาะ"

(มานพ ถนนศรี 2526 : 72)

หรือบทสนทนาระหว่างเด็กหญิงพิณกับคำสอนพ่อของเธอ อีกตอนหนึ่งในเรื่อง บั้งบั้งต้องสงสาร

"ช้อยบ่ได้ตีหัวอีเขียค ช้อยบอกให้มันถอยไป มันบ่ถอย ช้อยสิตีหมากห้อนมาให้
มันกิน"

คำสอนพยักหน้า

"แล้วเรื่องลักไก่กับข้าวป้ามิ่ง" เขาถามต่อ "นางเฮ็ดจ้งจ้งบ่"

พิณหันหน้ามองพ่แล้วพยักหน้า

"เป็นหยั่งละ ข้าวเฮาบม่กินบ่"

"มี" พิศคอบ "แต่มันบ่แซบ ช้อยม่มีแรงคำ มันบ่ขาวบ่มีม ออยากกินข้าวใหม่
ของป้าเพิ่น ไปขอป้า ป้าบอกว่ามี"

(มานพ ถนนศรี 2526 : 160)

3) ใช้ภาษากลางผสมกับภาษาท้องถิ่น

การสร้างบทสนทนาซึ่งใช้ภาษากลางผสมกับภาษาท้องถิ่นในนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทนั้น ผู้วิจัยพบว่า เป็นวิธีการสร้างบทสนทนาซึ่งนักเขียนนวนิยายกันมากที่สุด ลักษณะของบทสนทนาซึ่งใช้ภาษากลางผสมกับภาษาท้องถิ่นนั้นในส่วนของเนื้อเรื่องจะเป็นภาษากลาง แต่ในส่วนของบทสนทนานั้นจะใช้ทั้งภาษากลางและภาษาท้องถิ่นผสมกัน ซึ่งภาษาท้องถิ่นที่ใช้้นั้นมักจะเป็นคำง่าย ๆ ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้หรืออาจจะเป็นคำซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป และสอดคล้องกลมกลืนกับภาษากลาง บทสนทนาซึ่งใช้ภาษากลางผสมกับภาษาท้องถิ่นนั้นค่อนข้างจะใช้ภาษากลางเป็นหลัก ส่วนภาษาท้องถิ่นใช้เสริมเข้ามาเฉพาะตอนที่ตัวละครซึ่งเป็นชาวชนบทสนทนากันเท่านั้น ตัวอย่างเช่น บทสนทนาของตัวละครในเรื่อง เด็กบ้านคอย ของ มาลา คำจันทร์

"กูไม่ใช่อรหันต์ การอย่างนี้มีแต่พระอรียะเท่านั้นที่รู้ กูทำไม่ได้ กูช่วยไม่ได้"

"ที่ครูบาฟ้าผ่า เป็นยังทำได้"

"นั่นมันครูบาฟ้าผ่า น้ำมนตร์กูมี มีแต่น้ำหมาก"

(2527 : 2 : 111)

หรืออีกตอนหนึ่งของบทสนทนาในเรื่อง เด็กบ้านคอย

"ปางมคแดง...ออกไกลแล้วทำไมถึงมาตายเซ่ห้วยบ้านเรา"

"มันเป็นคนฮ้าย เจ้านายเอามายิงทิ้ง"

"ยิงทิ้งหรือ."

"จู้ยี้ ๆ จะไปนั้น...จะไปนั้น..." (อย่าโวย...อย่าโวย...)

(มาลา คำจันทร์ 2527 : 2 : 73)

บทสนทนาในเรื่อง บ้านไร่ชายคอง

"มึงถคไปหน้อยอีที กูนอนบ่หลับ"

"แม่ หมูมันคั่งท้องละยั้ง"

"อ้อบ้า โศคไปเรื่องนั้น โศคมาเรื่องนี้ มึงอยากพูดไว้พูดวันพรุ่งเถอะ
กูไคร่หลับ"

(มาลา คำจันทร์ 2528 : 48)

หรือบทสนทนาอีกตอนหนึ่งของตัวละครชาวเขาในเรื่อง บ้านไร่ชายคง ของ มาลา คำจันทร์

"สู่อ่ามาใกล้ มั่นดี"

"สูไม่อยู่บนคอกกับซ่าไหม"

"บนคอกมันหนาว ซ่าบ่ไป"

"หนาวก็สูมไฟ ไปหนาวจันตี เจื่อจะแอน่า"

"อะไร เจื่อจะแอน่าซ่าบ่สู"

"ซ่า...ซ่ารักสู" จันตีหน้าแดง ฉวยหม้อซ่าหมูได้ก็วิ่งไปใจเห็นอยู่บนเรือน

(2528 : 152-153)

บทสนทนาของตัวละครชาวเขาเผ่าเข้าในเรื่อง ฮ่อมอกภูเขา

"ที่มีของอีกอย่างให้ลายเชื่อง"

"อาหยัง"

"ลายเชื่องลงท่ายคูชิ"

เธอทำตาโต สิ้นหน้าไปมา

"ลายบ่รู้"

(เฉลิมศักดิ์ แห่งงาม 2527 : 62)

หรือบทสนทนายาระหว่างหัวหน้าหมวดการศึกษา กับ เด็กชาย เชียง ในเรื่อง ครูบ้านนอก ของ
คำหมาน คนไค

"ชายใหม่บักเชียงน้อย"

"บ่ชายครับ ผมซุดไปให้แม่ผมครับ"

(2521 : 238)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าลักษณะการใช้ภาษาในบทสนทนาของนักเขียนนวนิยายทั้ง 3 ลักษณะข้างต้น การใช้ภาษากลางผสมกับภาษาท้องถิ่นในบทสนทนา จะสามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้ชัดเจนและสมจริงมากกว่าการใช้ภาษาประเภทอื่น ทั้งนี้เพราะนักเขียนนวนิยายแนวนี้ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาทั้ง 2 ประเภทได้อย่างกลมกลืนกัน ภาษากลางที่นักเขียนใช้ในบางครั้งจะช่วยอธิบายภาษาถิ่นให้กระจ่างยิ่งขึ้น เช่น บทสนทนายาระหว่างทนายแพ้วกับลุงคำ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านในเรื่อง นกแอ่นฟ้า ของ มาลา คำจันทร์ (2530 : 148)

"คนบ้านแม่ว่าทุกคนว่าปิ่นมันซิค" ลุงคำหมายถึงอาเพศ

"เขาลือกันว่าอ๊เบ๊เล่นซึกกับพระคาผ้าเหลืองมัน ซิคผ่นเลยบ่คค"

ส่วนภาษาถิ่นที่ใช้ผสมกับภาษากลางในบทสนทนานั้นมักจะเป็นคำง่าย ๆ ที่สื่อความหมายได้ชัดเจน ทั้งยังทำให้ผู้อ่านมองเห็นอารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนอุปนิสัยของตัวละคร ซึ่งเป็นคนท้องถิ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น บทสนทนายาระหว่างลายเชื่องหญิงสาวเผ่าเข้ากับครูบุญทัน ในเรื่อง ฮ่อมอกภูเขา ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม (2527 : 9)

"ลายเชื่องอายุเท่าไร" ครูเคยถาม

สิบทกเจ้า"

"รู้ตัวไหมว่าโตเป็นสาวแล้ว"

"พอเคยบอก" ลายเชื่องก้มหน้าตอบ

"แล้วลายเชื่องล่ะ"

"รู้"

"ลายเชื่องมีคนรักหรือยัง"

"ยังมีลายเชื่องยังเด็ก"

"เด็กจะไค...ลายเชื่องบอกครูเมื่อกว่า เป็นสาวแล้ว"

"ลายเชื่องบ่รู้เรื่องรัก"

"ครูสอนให้เอาไหม"

"ไม่...ไม่...ลายเชื่องยังบ่อยากเรียน"

ฉาก (Setting)

ฉาก หมายถึง สถานที่และเวลาซึ่งเรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น ซึ่งสถานที่และเวลาดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินเรื่อง กุหลาบ มัลลิกะมาส (2522 : 98) ได้อธิบายความหมายของ "ฉาก" ว่า "ฉากหมายถึงเวที และส่วนประกอบเวทีตามเนื้อเรื่อง แต่ในนวนิยายเรื่องสั้นหรือในนิทานมีความหมายกว้างกว่า คือ หมายถึง สถานที่และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น" สายทิพย์ นุกุลกิจ (2523 : 136) อธิบายความหมายของฉากว่า ฉาก (Setting) หมายถึง สถานที่และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น ควรพิจารณาในแง่ที่ว่าสถานที่และเวลาดังกล่าวมีอิทธิพลต่อเรื่องอย่างไร ผู้แต่งพรรณนาฉากได้ถูกต้องชัดเจนหรือไม่ ฉากที่พรรณนานั้นก่อให้เกิดบรรยากาศอะไร สัมพันธ์กับโครงเรื่องมากน้อยเพียงไร

นวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 มีความเด่นในด้านของฉากซึ่งเป็นชนบท นักเขียนนวนิยายแนวนี้จะสร้างฉากโดยอาศัยภูมิหลังและประสบการณ์ของตนเป็นหลัก ดังนั้นฉากที่ปรากฏในเรื่องจึงเป็นฉากที่สมจริงเป็นส่วนมาก จะมีบ้างในบางเรื่องที่นักเขียนใช้ฉากซึ่งเป็นจินตนาการหรือเป็นฉากที่ผู้เขียนไม่มีประสบการณ์ตรง หรือเป็นฉากที่ผู้เขียนมุ่งสร้างความตื่นเต้นหรือสร้างอารมณ์ หรือสร้างบรรยากาศในเรื่องมากกว่าจะต้องการจะเน้นความสมจริง ลักษณะของฉากซึ่งเป็นชนบทของนวนิยายแนวนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาในแง่ของการสร้างฉาก 2 ประเภท คือ

- (1) ฉากที่เน้นความสมจริง
- (2) ฉากที่ไม่เน้นความสมจริง

1) ฉากที่เน้นความสมจริง

ฉากสมจริง คือ สถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องมีลักษณะเป็นจริง สอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่อง และมีความเป็นไปได้ ฉากสมจริงของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 คือ ฉากซึ่งเป็นชนบทหรือเป็นท้องถิ่นแท้ ๆ ของประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่าฉากที่เน้นความสมจริงในชนบทของนวนิยายแนวนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ก. ฉากซึ่งเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง ๆ ในชนบทไทย
 ข. ฉากซึ่งมีการกำหนดเหตุการณ์ให้เกิดขึ้นในสถานที่ที่มีอยู่จริงในหมู่บ้านชนบททั่ว ๆ ไป

(ก) ฉากซึ่งเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงในชนบทไทย

ลักษณะการสร้างฉากประเภทนี้ นักเขียนจะกล่าวถึงสถานที่ซึ่งมีอยู่จริง ๆ ในชนบทของประเทศไทย อาจจะมีการระบุสถานที่นั้น ๆ โดยตรงหรือเป็นการเล่าเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นจริง ๆ ในท้องถิ่นชนบทในสถานที่และเวลาที่อ้างอิงได้ตามลำดับเวลาที่เป็นจริง หรือมีการสมมุติเหตุการณ์ให้เกิดขึ้นโดยสอดคล้องกับบรรยากาศที่สมจริงในสถานที่ที่มีอยู่จริง ๆ สำหรับการระบุสถานที่อาจจะเป็นการระบุอย่างกว้าง ๆ ว่าเหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้นในภูมิภาคใด หรือท้องถิ่นใดของชนบทไทย เช่น ท้องถิ่นภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลาง หรือระบุชี้ชัดลงไปว่าเกิดที่ตำบลใด อำเภอใด เช่น ในเรื่อง ลาก่อนนางวังเหล็ก นักเขียนระบุชื่อของฉากซึ่งเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง ๆ ในภาคอีสานของไทยไว้อย่างชัดเจน

. . . ความลุ่มล่าห้วยสามหมอก มีบ้านเรือนผู้คนตั้งอยู่หลายหมู่บ้าน พวกที่อยู่เลยช่องสามหมอกขึ้นไปทางเหนือ ซึ่งอยู่ในอำเภอแก้งคร้อ อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้ชื่อว่าเป็นคนใหญ่ เพราะอยู่ในสภาพภูมิประเทศที่ล้อมรอบด้วยภูเขา

(สมคิด สิงสง 2522 : 5)

นอกจากนั้นในนวนิยายของคำพมาน คนใด ก็นิยมระบุสถานที่ที่มีอยู่จริงในนวนิยายหลายเรื่อง เช่น เรื่อง ครูบ้านนอก ใช้ฉากที่เป็นสถานที่จริง ๆ ของชนบทภาคอีสาน โดยระบุชื่ออย่างชัดเจน และสถานที่ดังกล่าวคือ ตำบลหลักอีฮิน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นสถานที่ที่คำพมานคนใด เคยเป็นครูประจำบาลอยู่ที่นั่นเอง ". . . ในที่สุดเขาก็เลือกเอาโรงเรียนชื่อประหลาดโรงหนึ่ง โรงเรียนบ้านหนองหมาว้อ ตำบลหลักอีฮิน ชื่อนี้ น่าสนใจ" (2521 : 15)

ในนวนิยายเรื่อง ชื่อโก้ แซ่กอ สุชีพ ณ สงขลา ระบุชื่อของฉากซึ่งเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง ๆ บริเวณชายแดนทางภาคใต้ คือ ตำบลยาหลัง ในจังหวัดปัตตานี

. . . ความจริงคนในตระกูลของโฑ๊ะครุคาโอะ เป็นคนกว้างขวางมาก สำหรับคนในตำบลนี้ และหมู่บ้านข้างเคียง เพราะบรรพบุรุษของโฑ๊ะครุเป็นหนึ่งในผู้บุคลิกละแวกนั้น ตั้งแต่สมัยอพยพเข้ามาตามลำแม่น้ำลิก เข้ามาในป่าที่เต็มไปด้วยสิ่งสสารสัตว์ จนแม่น้ำแคบเข้าทุกที และเห็นเป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ . . . แพร่ขยายพันธุ์อยู่กันสืบมาอย่างร่มเย็นจมีชื่อ ยาลั้ง และอีกหลายตำบลแถบนั้นในสมุทราชกิจจานุเบกษา

(2522 : 100)

(ข) ฉากซึ่งมีการกำหนดเหตุการณ์ให้เกิดขึ้นในสถานที่
ที่มีอยู่จริงในหมู่บ้านชนบททั่ว ๆ ไป

ลักษณะของฉากสมจริงประเภทนี้จะไม่ระบุชื่อของสถานที่ที่มีอยู่จริง ๆ แต่จะสมมุติเหตุการณ์ให้เกิดขึ้นในสถานที่จริง ๆ ของสังคมชนบททั่ว ๆ ไป ที่มีสถานที่เหล่านั้นอยู่ เช่น บ้าน วัด โรงเรียน หองนา ฯลฯ นักเขียนจะสะท้อนภาพจริง ๆ ในชนบทโดยใช้ประสบการณ์ของคนเป็นเกสท์ ทั้งจะบรรยายสอดแทรกบรรยากาศที่สมจริงจนทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพนั้นได้ชัดเจนตามไปด้วย เช่น นิมิตร ภูมิดาว สะท้อนภาพจริง ๆ ในชนบทโดยใช้ประสบการณ์ที่เคยเป็นครู บรรยายฉากในโรงเรียนซึ่งใช้ศาลาวัดบ้านโคกเป็นที่ตั้งของโรงเรียน ในเรื่อง แต่คุณครูด้วยคุณแม่ ว่า

. . . ศาลาลั้งนั้น เชื่องกว่าศาลาทำน้ำตามวัดใหญ่ ๆ ในเมืองสักหน่อยเท่านั้น แค่อย่าไปมองหาเลย ซ่อฟ้า ไบระกา หน้าบันคันทวย เสาไม้กลม ๆ ปอกเปลือกออกพอเห็นผิวไม้เกลี้ยง ๆ ตามธรรมชาติ ไม่มีเลื้อย มีดาก ครงโหน เป็นปม เป็นตา ก็ยังคงสภาพอยู่อย่างนั้น พื้นไม้กระดานต่างขนาดตั้งแต่แค่คืบแค่ศอก สำหรับตีปะร่องไปจนหลายศอก . . . (นิมิตร ภูมิดาว 2517 : 8)

จำลอง ผังชลจิตร สะท้อนฉากของห้องนาคามชนบททั่ว ๆ ไป โดยบรรยายภาพของหน้าต่างเป็นที่พักของชาวนาและคนหาปลา ตามชื่อเรียกของคนในชนบทภาคใต้ ในเรื่อง หน้าต่างกลางทุ่งนา ว่า

. . . หน้าที่น้อยหันหน้ามาทางทิศตะวันตก ทอดเงายาวไปหาบนาข้าว
จากสีน้ำตาลเข้ม ทั้งมุ่งและกันชายผ้า แต่ฟากยังสดเขียว หน้าที่น้อยจุกได้ราว
สิบคน เต่าไฟอยู่ทางมุมตะวันออกด้านขวา ตึกกันคือคุ่มน้ำ ด้านมุมซ้ายวางพื้น
ขวางกับฟากไม้ไผ่ ข้าวของที่จำเป็นอีกเล็กน้อย ซีกตะวันตกของหน้าใช้เป็นที่นั่ง
นอน แบ่งอย่างเป็นสัดส่วน ปูเสื่อกันลมทุ่งที่โอบขึ้นมาระหว่างฟากสองฝั่ง หมอน
ผ้าห่มพร้อมสรรพ ส่วนล่างหน่วยกสูงเหนือน้ำเมตรกว่า กะว่าน้ำจะนองมากกว่านี้
ในอีกไม่กี่วันข้างหน้า นอกชานค้ำกว่าประตูพอก้าวขึ้นสะดวก เสาตั้งหกถูกดอก
ไผ่ลึกลับ หากไม่เดินหรือเดินรุนแรงนัก คงไม่ไหวหรือโยกเยกง่าย ๆ . . .

(จำลอง ฝั่งชลจิตร 2525 : 2 : 140-141)

วิมล วรรณยางกูร สะท้อนภาพของชนบทริมแม่น้ำ
ซึ่งใช้เป็นฉากในเรื่อง คือรักและหวัง ให้อย่างแจ่มชัด

เป็นอีกบ່ายหนึ่งที่เจียบเหงา ทองโหลงริมคลองทั้งเงาลงน้ำเรียบเฉย แคคบาย
ส่องลอครูโหว่ชายคาสังกะสี แคคเป็นลำแทงหยิ่งเนื่อน้ำ น้ำไม่ใสนัก ผิวน้ำยัง
เรียบเฉย ไม่มีปลาแหวกว่ายให้เห็นมีแคปลาเข็มสองตัวว่ายหลงคลอง เสียงเครื่อง
เรือหางยาวตังแ่ววโกลมาก หลักไม้ไผ่ริมคลองมีตะไคร้จับเขียว น้ำท่วมลบลีเขียว
ใต้ระคับสูงชันจนหยุดนิ่งที่ระคับหนึ่ง ก้านเน่าของผักคชวาทหลุดลอยตามยดากรรม

(2529 : 29-30)

2) ฉากที่ไม่เน้นความสมจริง

ฉากที่ไม่เน้นความสมจริง คือ ฉากที่ผู้เขียนมุ่งเสนอแก่นเรื่องหรือมุ่งสร้าง
ความตื่นเต้น มุ่งสร้างอารมณ์ให้เกิดขึ้นมากกว่าที่จะต้องการสะท้อนสถานที่จริง ๆ ฉากไม่
สมจริงของนวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทย ผู้วิจัยพบว่ามีปรากฏอยู่เป็นส่วนน้อย
(เพราะส่วนใหญ่ักเขียนแนวนี้มักสร้างฉากขึ้นมาจากประสบการณ์ตรงของตน จากภูมิ-
ลำนานหรือชีวิตช่วงที่เคยสัมผัสกับชนบทโดยตรง) ฉากไม่สมจริงนี้ ผู้วิจัยพบปรากฏอยู่ในเรื่อง
คนเผาถ่าน ของ นิมิตร ภูมิถาวร ซึ่งบรรยายถึงสถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง คือ ป่า
เป็นส่วนใหญ่ แต่ลักษณะของป่าที่ปรากฏในเรื่องเป็นป่าที่นักเขียนตั้งใจพรรณนาให้ดูสวยเกิน
จริง คือ ไม่มีความน่ากลัว แต่จะมีความสวยงาม น่าอยู่ เนื่องจากนักเขียนต้องการเน้น
คุณค่าทางนิเวศน์วิทยามากกว่าเน้นความสมจริงของฉาก

. . . ธรรมชาติคกแต่งป่าด้วยมือศิลปินชั้นเยี่ยม โขกเขาที่มีก้อนหินสลัปลึ้น ยืนเด่นขึ้น ไปเสียดแทงฟ้า คำลงมาไม้ใหญ่น้อยอวดสีเขียวเข้มอยู่บนเนิน ลำธาร ส่งกระแสน้ำอันคเคียวลงมาจากหุบเขา ทอดตัวลงไปสู่ป่าทึบ ไม้ป่าจัดระเบียบ กันเป็นพวกเป็นหมู่ เฟิร์นใบสวยหลายชนิดอวดใบริมธาร กล้วยไม้ดอกและ โขยกลินอยู่บนคบไม้ นกน้อยร้องเพลงเป็นดนตรีกล่อมป่า ไม้ให้ดูเงียบเหงา ไม้ป่าชื้นแจ้ว ๆ กิ่งป่าเป็นระยะ ๆ . . . (นิมิตร ภูมิถาวร 2524 : 76)

ลักษณะของฉากที่ปรากฏในนวนิยายแนวนี้ส่วนใหญ่จะเป็นฉากประเภท ที่เน้นความสมจริง คือ เป็นฉากซึ่งระบุสถานที่ที่อยู่จริง ๆ ในชนบท และเป็นฉากที่ผู้เขียน บรรยายสถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชนบททั่ว ๆ ไปได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง ส่วนฉากที่ ไม่เน้นความสมจริงนั้น มีปรากฏอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ เรื่องคนเผาถ่าน ของ นิมิตร ภูมิถาวร ความสำคัญของฉากในนวนิยายแนวนี้จะช่วยเสริมให้เนื้อเรื่อง โคร่งเรื่อง และ แก่นเรื่องมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะการบรรยายฉากเกี่ยวกับชนบทอย่างสมจริง ย่อมทำ ให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพตามไปด้วย และทำให้การดำเนินเรื่องในสถานที่และเวลาที่เกิดเหตุ- การณ์ในเรื่อง มีความกลมกลืนสอดคล้องกัน

การบรรยายสีสันเฉพาะถิ่น (local colour)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคม ชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ผู้วิจัยได้พบว่าในนวนิยายของนักเขียนแนวนี้นอกจากจะ สะท้อนภาพชีวิตและปัญหาของชาวชนบทในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว นักเขียนแนวนี้หลายคนยังให้ ความสำคัญกับการบรรยายหรือพรรณนาสภาพทางธรรมชาติ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ สภาพ อาหารการกิน ฯลฯ ของชาวชนบทในภูมิภาคต่าง ๆ แทรกอยู่กับเนื้อเรื่องอย่างเหมาะสม กลมกลืน ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ลักษณะการบรรยายหรือ พรรณนาดังกล่าวเรียกว่าเป็นสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) ของนวนิยายเรื่องนั้น ๆ

นักเขียนนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 หลายคนได้บรรยายสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) อันเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะของท้องถิ่นต่าง ๆ สอดแทรกไว้ในส่วนของฉาก บทสนทนา และการอธิบายลักษณะ

ของตัวละครโดยใช้วัตถุดิบจากภูมิลาเนาหรือประสบการณ์เกี่ยวกับชนบทของตมมาประกอบ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าการบรรยายสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) ของนักเขียนเป็นกลวิธีการเขียน (Techniques) * อย่างหนึ่งที่ทำให้เนื้อเรื่องเกี่ยวกับชนบทของนวนิยายแนวนี้มีความสมจริงยิ่งขึ้น

ดังตัวอย่าง เช่น นิพพาน ๖ บรรยายสีสันเฉพาะถิ่นของชุมชนมุสลิมในท้องถื่นภาคใต้ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของชนบทภาคใต้ได้ชัดเจนขึ้น โดยบรรยายฉากซึ่งใช้เป็นสถานที่จัดงานฮารีรายอหรืองานปีใหม่ของพวกชาวไทยมุสลิม ในเรื่อง มีเงื่อนและคอกไม้ ว่า

. . . มีสถานที่หลายแห่งจัดเตรียมไว้สำหรับการแสดงในตอนกลางคืน พวกลิเก ชูลู มะโย่ง สนามมวยอยู่ตรงกลาง บริเวณงานมีที่นั่งเตรียมไว้ให้คนดูหรือนอกจากนั้นก็มีชิงช้าสวรรค์ โคร่งเหล็กที่เป็นรูปวงกลมประดับประดาด้วยธงทิวหลากสี ตามเสาไฟก็มีธงทิวแบบเดียวกันห้อยระยียงระยางเต็มไปหมด ดูเหมือนกับเป็นอีกโลกหนึ่งที่มีแต่ความสวยงาม . . . (นิพพาน ๖ 2530 : 8 : 234)

นวนิยายเกี่ยวกับชนบทอีสาน เรื่อง ลูกอีสาน ของ คำทูน บุญทวี ผู้เขียนได้แสดงสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) ของชนบทอีสานเกี่ยวกับอาหารการกินซึ่งคนทั่วไปไม่รู้จักกันดีว่าเป็นอาหารหลักเฉพาะของถิ่นอีสาน อาหารชนิดนั้นคือ "ปลาร้า" ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายวิธีการทำปลาร้าหรือที่คนอีสานเรียก "ปลาดก" ตามแบบฉบับของชาวอีสานไว้อย่างละเอียด อันทำให้ผู้อ่านมองเห็นสีสันของการทำอาหารประเภทนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

* กลวิธีการเขียนหรือกลวิธีการแต่ง (Techniques) "ได้แก่การแสดงฝีมือและความสามารถของผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วรรณกรรมได้รับการยกย่องเป็นวรรณคดีด้วย" (สายทิพย์ บุญลิจ 2523: 136) กุหลาบ มัลลิกะมาส (2521: 90) อธิบายคำว่า กลวิธีการแต่ง (Techniques) ว่า "กลวิธีในการแต่งวรรณคดีเป็นคุณสมบัติสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เรื่องมีคุณค่าในทางวรรณคดี กลวิธีเป็นความสามารถและเป็นฝีมือของผู้แต่งในวรรณคดีประเภทเรื่องเล่า (เช่น นิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น) มีหลากหลายวิธี และจะมีทวีขึ้นไปเสมอครบเท่าที่ศิลปะการแต่งเจริญก้าวหน้าไป"

"จำไว้ให้คั้นลูก วิธีทำปลาแดก-ปลาร้า ต้องใส่เกลือ 1 ส่วนต่อปลา 2 ตัว เมื่อคลุกปลาให้เข้ากับเกลือดีแล้วจึงใส่รำอ่อนลงไปอีกประมาณ 5 ส่วนต่อรำอ่อน 1 ส่วน...รำนั้นกับบูนะลูก" แล้วแม็กก็คลุกปลาไปเรื่อย ๆ ...แม่บอกว่าจะต้องตำปลาเหล่านี้อีกจนเนือปลานุ่ม...แม่เอามือกดปลาร้าลงไปจนแน่น แล้วเอากะลาครอบที่ปากไห เมื่อธบายให้ฟังอีกว่า ถ้าปลาไม่ถึงเกลือมันจะกลายเป็นปลาร้าเหม็น ถ้าอยากเอาไว้กินนาน ๆ เป็นมี ๆ ต้องใส่เกลือให้มาก ๆ คือ เกลือ 1 ส่วนต่อปลา 1 ส่วน และบางคนเขาใส่ข้าวตอกแตกลงไปก็มี ข้าวตอกแตกคือข้าวเปลือกเอามาคว่ำให้แตก และบางคนก่อนจะทำปลาร้าเขาชวเกลือกับปลาไว้ก่อน 1 คืน จึงเอามาปนกับรำอ่อน จึงตำในครกแล้วใส่ไหไว้...และเป็นปลาตัวเล็กไม่ต้องตำและไม่ต้องเอาไขมันออก คือชวกับเกลือและรำใส่ลงในไห เอาไว้สัก 1 เดือนก็ เป็นปลาแดกกินได้

(2528 : 172-3)

นอกจากนั้นในนวนิยายเรื่อง ลูกอีสาน คำพูน บุญทวี ยังได้บรรยายภาพของชาวอีสานที่จับสัตว์ต่าง ๆ กินเป็นอาหารตามแต่จะหาได้ เนื่องจากความมอดอยากยากแค้นเป็นสาเหตุ สัตว์เหล่านี้ในภูมิภาคอื่น ๆ อาจจะไม่รู้จักหรือรู้จักแต่ไม่ได้นำมาประกอบอาหาร เช่น งูสิง จิ้งจัน อึ่ง กิ้งก่า เขียด แมงจิ้งน กบ จิ้งหรีด ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนบรรยายภาพการหาอาหารการกินตามสภาพธรรมชาติของชาวอีสาน ได้อย่างเห็นภาพพจน์ และช่วยเพิ่มสีสันของท้องถิ่นอีสานในเรื่อง ได้อย่างแจ่มชัดมากขึ้น เช่น การไปจับจิ้งหรีดเพื่อนำไปเป็นอาหาร

"นี่แหละคือรูจิ้งหรีด" แม่บอก
คุณเอานิ้วชี้เหยงลงไปก็หลวมหลุดลงพอดี แม่เอาเสียมขุดฉีก ๆ ลง 3-4 ที่ จิ้งหรีดตัวใหญ่ที่ชื่อ "จิงนายโม้" ตาคมวาววิ่งปร้อออกมา แม่ตะครุบมันขึ้นมาถือไว้แล้วบอกว่า ถ้าได้จิงนายโม้ตัวอ่อน ๆ ขนาดนี้สัก 15 ตัว ก็พอจะไปคั่วไปป่นกิน

(2528 : 91)

หรือการไปจับกิ้งก่าเพื่อนำไปเป็นอาหารของชาวอีสาน "ไปหาหลาย ๆ ตัวเอาไปก้อยกิน" จันตีว่าพาลงเอากิ้งก่าท่อใบตองกับแมงเงาปนกัน กิ้งก่าชนิดนี้ที่บ้านคุณก็มี ทางบ้านคุณเรียกว่า "ซึกะปอน" ถ้าตัวใหญ่เรียก "ซึกะด่าง" หรือ "กะด่าง" แต่เดี๋ยวนี้หาไม่ค่อยมีเสียแล้ว . . ." (คำพูน บุญทวี 2528 : 141)

คำทमान คนใด เป็นนักเขียนอีกคนหนึ่งที่ได้แสดงสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) ของภาคอีสานไว้ในนวนิยายเรื่อง จดหมายจากครุคำทमान คนใด โดยได้บรรยายเกี่ยวกับอาหารการกินของชาวอีสานไว้คล้ายคลึงกับ คำทวน บุญทวี

...ส่วนกับแก้มก็มีก้อยกะปอม และต้มงูสิง ขนานแรกปรุงจากกิ่งกำ ขอดเกล็ด ปรุงให้สุก สับละเอียดเหมือนลาบ ปรุงด้วยข้าวคั่ว หัวหอม พริก ปลาแดก และมะม่วงดิบ อร่อยอย่าบอกใครเชียว ส่วนขนานที่สองเกิดจากฝีมือเขียนคำพา ไม่ทราบว่าได้งูสิง (งูเห่าตาลาน) ตัวเห่าดำพริมาจากไหน เผาไฟ ขอดเกล็ดผ่าท้องย่างไฟ ต้มใส่เครื่องหอมปรุงรสเปรี้ยวด้วยมะคแดง ชคร้อน ๆ คล่องคอแท้ ส่วนเนื้องูนั้นเล่า ไก่และปลาไหลรวมกันยังไม่ได้ครึ่ง นี่แหละชะรับอาหารกับแก้มของเราในฤดูนี้

(2521 : 54-5)

มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนอีกคนหนึ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) โดยบรรยายภาพการดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางภูเขาสูงของพวกชาวเขาเผ่าปาเกอะตูด ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย สภาพของหมู่บ้านและการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายของพวกชาวเขาที่ มาลา คำจันทร์ บรรยายไว้ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของชุมชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ ได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น

เย็นย่ำกาแก่กู่ชาน หมู่บ้านในหุบเขาสูงมองเห็นหลังคาเก๋าคีรีและควันไฟลอยไหว เสียงกระเคื่องคำข้าวยังดังอยู่ซุก ๆ มันคงมาแต่บรรพบุรุษสืบจนลูกหลานในวันนี้ วิถีชีวิตอันเก่าแก่ยังคงดำรงอยู่ แม้ว่าบางส่วนจะเปลี่ยนไปบ้าง ชุมเขายังคงอยู่ ภูคอยยังขึงขัง น้ำห้วยยังไหลเย็น และผู้คนกลุ่มหนึ่งก็ยังดำรงอยู่กลางคดงว้าง

(2525 : 99)

เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม บรรยายลักษณะเครื่องแต่งกายของหญิงสาวชาวเขาเผ่าเข้าในเรื่อง ข้อมอกภูเขา ได้อย่างเห็นสีสันชัดเจน และให้บรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครแทรกไว้ด้วย ทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพของตัวละครท้องถิ่น ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ลายเขียนกระซิบเสื้อแนบกายยิ่งขึ้น เธอรู้สึกสันสะท้านเป็นบางครั้ง ทินะที่เสื้อของลายเขียนเป็นเสื้อทนาสีคำ สวมใส่แทบจะห่อคลุมทั้งเรือนร่าง ข้ายังมีบุษค้าย

เบาบางสีแดงสดคอกบยาวลงมาถึงชายเสื้อ ปุยค้ายันทองโต คลุมเต็มคอและหน้าอก ช่วยสร้างความอบอุ่นยิ่งขึ้น ฤดูหนาวลายเชือกจะรักมัน แต่ถ้าฤดูร้อนเธออยากจะถอดมันออกเสียให้พ้นตัว

(2527 : 7-8)

การใช้ภาษาถิ่นของชาวบ้านในภูมิภาคต่าง ๆ ในส่วนของบทสนทนา ก็อาจจะนับได้ว่าเป็นการบรรยายสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) ของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เช่นกัน เพราะลักษณะของคำในภาษาถิ่นแต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกัน และแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นตนเองได้อย่างแจ่มชัด

ตัวอย่างเช่น บทสนทนาซึ่งใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า ข้า และแทนผู้ที่พูดด้วยว่า สู เป็นภาษาถิ่นที่ใช้กันเฉพาะในภาคเหนือ โดยเฉพาะในหมู่ชาวเขาซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของชนบทภาคเหนือ เช่น ในเรื่อง ลูกป่า ของ มาลา คำจันทร์ (2525 : 31)

"สูเห็นข้าแล้วละ" ชาวบางยี่มเหย ๆ "สูพบข้าวันที่ไ้เด็กคนมันรังแกสู ข้าใจ"
"ใช่ ใช่" พ่อหลวงคมเข้าฉาก "ข้านี่ก็ออกแล้ว กำลังจะให้มันขอโทษสู สูพอดีแต่สู ดินเหนือก่อน"

หรือการใช้สรรพนามซึ่งเป็นภาษาถิ่นของชาวชนบทภาคอีสาน ซึ่งใช้คำว่า ฮ้อย และ ญ แทนตัวผู้พูด ใช้คำว่า สู แทนตัวผู้ฟัง เช่นในเรื่อง ลูกอีสาน ของ คำทูน บุญทวี (2528 : 201)

"ฮ้อยมักเจ้าหลาย ๆ"

จันตียุดคย็นร้องไปว่า "แล้วญละ สูมักบ้อ ญโก้กว่าบักญนแท้ ๆ นะ
ลุงการ้องมาว่า "โฮ สูหันใหญ่ก็ลืมเมียแล้วบ้อ"

จะเห็นได้ว่าการบรรยายสีสันเฉพาะถิ่น (local colour) เป็นศิลปะหรือเป็นกลวิธีการเขียนอย่างหนึ่งที่นักเขียนนวนิยายแนวนี้มาใช้ในการบรรยายลักษณะของฉาก ตัวละคร และบทสนทนา ตลอดจนสภาพทางธรรมชาติ และภาพการดำเนินชีวิตของชาวชนบทในท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมให้นวนิยายแนวนี้สามารถสื่อสาร

แก่นเรื่อง และองค์ประกอบของเรื่องได้อย่างชัดเจนและสมจริงมากยิ่งขึ้น ตลอดจนทำให้
ผู้อ่านมองเห็นภาพของท้องถิ่นต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มชัดสมดังจุดหมายของผู้เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย